

A bevándorlók antiszemitizmusa miatt aggódik Angela Merkel

A német kancellár szerint fokozott aktivitásra és éberségre van szükség országában, mivel a bevándorlók közül sokan olyan helyről érkeztek, ahol az Izrael- és zsidógyűlölet nagyon elterjedt – írja a zsidó.com.

„Az antiszemitizmus sokkal elterjedtebb, mint gondolnánk, ezért fokozottan tennünk kell ellene” – mondta videopostjában *Angela Merkel*.

A kancellár felhívta a figyelmet *Josef Schuster* szavaira is, aki előző év novemberében fejezte ki aggodalmát a helyi zsidóságot fenyegető veszélyek kapcsán – ol-

vasható a Ynetnews oldalán. A Német Zsidók Központi Tanácsának elnöke korábban arról beszélt, hogy sok menedékkérő olyan kultúrából származik, „amelybe a zsidók gyűlölete és az intolerancia mélyen beivódott”.

„Különösen azokkal a fiatalokkal kell óvatosságnak lennünk, akik olyan országokból érkeznek, ahol az Izrael- és zsidógyűlölet nagyon elterjedt” – hangsúlyozta Merkel. „Vitatkozhatunk a témában, de le kell szögezni: az antiszemitizmusnak nincs helye a társadalmunkban. (...) Egyszerűen világos határokat kell szabnunk” – zárta beszédét.

Angela Merkel

Obama is megszólalt a holokauszt-emléknapon

A nemzetközi holokauszt-emléknapon *Barack Obama* beszédet mondott a washingtoni izraeli nagykövetségen. Az amerikai elnök arra is figyelmeztetett, hogy erősödőben van az antiszemitizmus, és bármely hit elleni támadás minden hit elleni támadás egyben.

Goshenből, valamint a varsói Waleri és Marila Zbijewski.

Beszédében Obama úgy fogalmazott, hogy a holokauszt egyedi, „a történelemben páratlan bűntény”, hozzátéve ugyanakkor azt is, hogy aggodalom tölti el őt a más vallások iránti türelmetlenség mi-

Barack Obama

A megemlékezésen két-két olyan amerikai és lengyel állampolgárt ismertek el posztumusz a Világ Igaza izraeli állami kitüntetéssel, aki életét kockáztatva segített és mentett zsidó embereket. *Barack Obamát* – aki az amerikai elnökök közül elsőként mondott beszédet az izraeli nagykövetségen – *Steven Spielberg* filmrendező, a Holokauszt Történeti Alapítvány létrehozója üdvözölte.

„Nagyon gyakran, kivált változások idején, kivált aggodalmak és bizonytalanságok idején, túlságosan is engedünk azon mélyen szunnyadó óhajnak, hogy találjunk valakit, valaki tőlünk különbözőt, akit okolhatunk a nehézségeinkért” – fogalmazott Obama. Hozzátette: „Itt ma este szembe kell néznünk a valósággal, és a valóság az, hogy világszerte erősödik az antiszemitizmus. Ez tagadhatatlan.”

A Világ Igaza posztumusz kitüntetést – amelyet családtagok vettek át – két amerikai és két lengyel állampolgár kapta: *Roddie Edmonds* a Tennessee állambeli Knoxville-ből, *Lois Gunden* az indianai

att. „Fel kell emelnünk szavunkat a vakhit minden formája ellen, el kell utasítanunk legsötétebb gondolatainkat, és óvakodnunk kell a törzsi gondolkodástól” – jelentette ki, és a Tórából idézett: fogadjuk el az idegeneket, hiszen idegenek voltunk valaha mi is.

Az ünnepségen bemutatták *Benjámín Netanjahu* izraeli kormányfő videóüzenetét, amelyben egyebek között azt mondta, hogy Izrael adósa a most kitüntetetteknek, akik bátorságukkal zsidó katonákat és gyermekeket mentettek meg. Azt is mondta: „Tudjuk, hogy nincs jobb barátunk, mint az Amerikai Egyesült Államok.”

A posztumusz kitüntetettekről közzétett életrajzok szerint *Roddie Edmonds* katonaként az amerikai erővel szállt partra Európában, de német fogságba esett, és amikor a németek a zsidó hadifoglyokat rendelték rapportra, kiállt, és azt mondta: „mi valamennyien zsidók vagyunk”. *Lois Gunden* franciánaként dolgozott, Dél-Franciaországban gyermekotthont hozott létre, és a közeli internálótáborból megszöktetett zsidó foglyokat ott bújtatta. A lengyel házaspár pedig egy zsidó kisgyereket bújtatott varsói otthonában, mindaddig, amíg az édesanyja érte nem tudott menni.

MTI

Kabalacipővel a túlélésért

Batszewa Dagan, a 90 éves, lengyel származású holokauszt túlélő egy apró, alig egy centiméteres pár cipőt ajándékozott az Auschwitz Múzeumnak. Az ajándék apró, ám története annál erősebb. Ez a kis cipő segített az egyébként pedagógus és költő *Dagannak* túlélni a haláltáborokat.

Batszewa Dagan 1926-ban, Lódzban született, még *Izabella Rubinstein* néven. Amikor a németek lerohanták Lengyelországot és bevonultak a szülővárosába, egy kis faluba szökött, Rodomiába. Ott-tartózkodása alatt részt vett egy cionista ifjúsági szervezet, a *Ha-Szomer Ha-Cair* titkos munkájában. Később a varsói gettóba utazott, hogy a szervezet újságját terjessze.

1942-ben megszökött a gettóból, és hónapokig bujkált, amikor a németek elfogták, és 16 évesen az auschwitz-birkenauai táborba vittek. Ott maradt egészen 1945-ig, amikor is a németek a szovjet csapatok közeledtével elkezdtek eltüntetni a nyomokat és részlegesen kiűriteni a lágert. *Batszewát* először a *ravensbrücki*, utána a *malchowi* táborba vitték, amelyet 1945. május 2-án brit katonák szabadítottak fel. A háború után Izraelbe költözött. Később pedagógusként és pszichológusként dolgozott, és költőnként is ismertté vált.

Az aprócska szerencsehozó cipőket az auschwitz-i táborban ajándékozta neki az egyik fogolytársa. A németországi zsidó nő mindig szomorúan mesélt neki a lányáról, és arról, hogy valószínűleg soha többé nem látja újra. A lánya és a férje ugyanis Németországban maradtak, de sem erről, sem a nő kilétéről nem sikerült utólag semmit megtudni. A nő a táborban halt meg.

Egyszer, *Batszewa Dagan* meglepetésére, ezeket az apró cipőket adta neki, azzal, hadd vigyék el őt a szabadságba. A cipőket egy kicsi bőrdarabból varrta, tút és cernát a társaitól szerzett a munkához.

(artportal. hu)

Heisler András: A náciakat nácioknak, a kollaboránsokat pedig hazáruolóknak kell nevezni. Tiszta fogalmazás és őszinteség – ez kell a hazának!

(4. old.)

Továbbra is Moshe Kantor az EZSK elnöke, Heisler András a VB tagja

A közelmúltban tartotta az idén harmincéves Európai Zsidó Kongresszus (EZSK) soros ülését Brüsszelben. A jubileumi tanácskozáson a magyarországi zsidóságot *Gergely Andrea*, a Zsidó Világkongresszus (ZSVK) vezetésének tagja és *Heisler András*, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke, a Zsidó Világkongresszus alelnöke képviselte.

A találkozón a küldöttek nagy felelősséggel vitatták meg az egyre erősödő európai antiszemitizmus problémáját, valamint megválasztották a jövőbeni tisztségviselőket. Ennek során *Moshe Kantor* eddigi elnök kapott bizalmat újabb négy évre. A szervezet képviselői *Heisler And-*

Moshe Kantor

rászt beválasztották a szervezet Végrehajtó Bizottságának tagjai közé. A tanácskozás ünnepi galavacsorával ért véget.

Év végére felújítják a zsinagógát

Tavasszal elkezdődhet a szegedi zsinagóga kupolájának, tetejének és homlokzatának felújítása. Helyreállítják a kerítést és a bibliai kertet is, és készítik a tervet a belső renoválásra.

– Zajlik az egyeztetés a tervezőkkel és a szakértőkkel. A közbeszerzési eljárások után a kivitelezés várhatóan márciusban kezdődhet el. A határidő év vége lesz – mondta el érdeklődésünkre *Lednitzky András*, a Szegedi Zsidó Hitközség elnöke a zsinagóga kormánytámogatással megvalósuló, 950 millió forint értékű felújításáról.

Előreláthatólag nagy külső renoválásba fognak, ami érinti a tornyot, a kupolát és a tetőszerkezetet. Helyreállítják a külső homlokzatot, és gondoskodnak az esővíz elvezetéséről, ami most a járda miatt közvetlenül az épület alá folyik. Rendbe tetetik a külső lépcsőt és a kerítést, valamint a bibliai kertet. A pénzbe bele kell hogy férjen a tervezés, a szervezés és a kivitelezés. Egyedül a tervezésre írtak ki meghívásos közbeszerzést, hogy az a cég folytathassa a munkát, amely húsz éve alapos kutatást és felmérést végzett. A többi munkára nyílt pályázatot hirdetnek.

Az irattárból előkerültek a több mint százéves bibliai kert eredeti tervei, amelyeket *Baumhorn Lipót* építész és a tudós rabbi, *Lőw Immanuel* állított össze. Ezeket precízen jelölték a betelepítendő növények nevét és helyét. Ezek alapján megtisztítják a kertet az azóta ültetett növényzettől, és vezetéssel látogatható sétautakat alakítanak ki.

Az ideai munkálatok közé tartozik a tervek szerint, hogy a következő szakasz tennivalóit megtervezzék. Így az udvari szociális helyiséget bevinnék az öltöző mögé, a negyedik torony alá. Megállítanák az előtér süllyedését, festetnék és restauráltatnák a belső teret, valamint korszerűsíténe a világítást és a hangosítást. Ugyancsak idei feladat, hogy lobbizzanak a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével együtt, hogy az Alapítvány a Szegedi Zsinagógáért megkapja a teljes állami pénzt a felújításokra, és más támogatást vagy önerőt ne kelljen igénybe venni hozzá.

Délmagyarország / Dombai Tünde

Családtagjai, tisztelői sokaságának jelenlétében avatták fel *Schweitzer József (zcl)* volt országos főrabbi síremlékét a *Kozma utcai temetőben*. A szertartást, akárcsak a temetést, *Radnóti Zoltán* és *Verő Tamás* rabbi vezették. Beszéd nem hangzott el, csak zsolnárok és a *Kél málé rácháim*, valamint közös kádis.

(Fotó: Szentgyörgyi Ákos)

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Svájc

Emléktáblát avattak Genf belvárosában, a Cropettes iskola régi épülete előtt, ahol 1943 márciusa és 1944 májusa között az illegálisan érkezett menekültek tábora működött. A francia határhoz közel eső város átmeneti gyűjtőhelyére összesen 2526 személyt internáltak, akik közül 1622 zsidó volt. Többeket azonban a hatóságok visszatoloncoltak a náciik által megszállt hazájukba. Az ünnepségen *Rémy Pagany* városi tanácsos kijelentette, hogy „felelősek vagyunk azért, hogy sokan nem kaptak itt helyet”. *Esther Alder* polgármester szerint „ez a hely arra is tanít, hogy harcolnunk kell a rasszizmus és az antiszemitizmus, valamint a háború elől menekülő emberek kiközösítése ellen”. A tábla felállítását *Claire Luchetta-Rentchnik*, az iskola régi diákja kezdeményezte. Az ünnepségen két egykori zsidó táborlakó is részt vett.

Románia

A főváros nagyzsínagójában megemlékeztek a bukaresti pogrom 75. évfordulójáról. A zsidó közösség tagjai mellett az ünnepségen megjelent a közelet és a diplomáciai testület számos tagja is. *Aurel Vainer*, a Romániai Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke beszédében kijelentette, hogy „a tragikus esemény az itt élő zsidók és a román nép történetének sötét fejezete”. A hatalomátvételre készülő fasiszta és antiszemita Vaszgárda tagjai 151 zsidót megöltek, 616 üzletet, valamint 20 zsinagógát feldúltak és kifosztottak. Többeket egy vágóhídon és a Bukarest körüli erdőkben gyilkoltak meg. A kormányzat figyelmen kívül hagyta a zsidók segélykiállításait, és nem akadályozta meg a pogromot. A Vaszgárda puccsát végül a nácibarát Antonescu-kormány verte le, mert az elhúzódo zavargások már veszélyez-

Zsinagóga Brnóban

előtt Romániában mintegy 800.000 zsidó élt. A meggyilkolt román és ukrán zsidók számát Wiesel professzor 280.000–380.000 főre becsüli. Az országban jelenleg mintegy 6000 hittestvérünk él.

Marokkó

A Zsidó Kulturális Örökség Alapítvány szervezésében a marokkói zsidó iskolák 150 éves történetét bemutató kiállítás nyílt a Casablancai Zsidó Múzeumban. A látogatók fényképek, tablók és dokumentumok segítségével ismerhetik meg a felekezeti oktatás fejlődésének különböző szakaszait. *Jack Toledano*, az alapítvány ügyvezető elnöke megnyitóbeszédében elmondta, hogy az első zsidó iskola 1862-ben, Tetuanban nyílt meg. A múlt század ötvenes éveiben a muzulmán országokban betiltották a zsidó iskolákat, de Marokkó kivételt jelentett. 1961-ben a tantervbe felvették az arab nyelv oktatását is. *Ariel Danan*, a párizsi

egy 20.000 zsidó és nem zsidó diák járt az iskolákba. A marokkói zsidó oktatási hálózat jelentősen hozzájárult az analfabetizmus leküzdéséhez is. Az országban jelenleg 4000–5000 hittestvérünk él. Zsidó iskolák már csak Casablancában működnek.

Csehország

Brnóban befejeződött az 1930-ban épült zsinagóga felújítása, és felavatták a közösség új tóratekercsét is. Az ünnepségen a helyi hívők mellett részt vett *Petr Papousek*, a Csehországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke, *Petr Vokral* polgármester, a társegyházak képviselői és más meghívottak. A templom felújítását, amely 480.000 dollárba került, az Európai Unió és a Norvég Alap támogatta. Csehországban mintegy 3000, Brnóban 300 zsidó él. A brnói zsinagóga az egyetlen működő zsidó templom az ország keleti részében.

Mauritius

Mihail Cslenov, az Eurázsiai Zsidó Kongresszus főtítkára és *Viktoria Mohalova*, a szervezet főtanácsának tagja meglátogatták a köztársaság zsidó közösségét. A hitközség hivatalosan 2005-ben alakult meg. Elnöke *Oven Griffith* ausztrál származású üzletember, aki tagja a kormány mellett működő Vallásügyi Tanácsnak. Mintegy száz zsidó él a növekvő turizmusból gyorsan fejlődő országban. A hitközségnek harminc tagja van, akik gondozzák a második világháború idején az angolok által létesített menekülttáborban elhunyt zsidók temetőjét is. A kormány által ajándékozott telken a közösség tagjai egy zsinagógát is építettek.

Kovács

Az Igaz Emberek megsegítéséért

Az 1944-es borzalmas időkben halállal, felkoncolással fenyegették az üldözött zsidókon segítőköt, mégis akadtak néhányan, akik becsületből, ember-ségből vállalták a hatalmas kockázatot, és bűvőhelyet nyújtottak az üldözötteknek. Igaz emberségükért Jad Vasem-kitüntetésben részesültek a zsidó álamtól.

Értük, az Igaz Emberekért jött létre alapítványunk 1992-ben. Célunk az volt, hogy az erkölcsi elismerésen túl anyagi segítséggel is kifejezzük hálánkat a rászoruló magyarországi Jad Vasem-kitüntetettek iránt. Működésünk során összesen 20.449.000 Ft támogatást nyújtottunk 575 alkalommal, 2015-ben 510.000 Ft-ot továbbítottunk 9 kitüntetettnek.

A támogatáshoz szükséges pénzt főleg az egykori üldözöttektől és hozzátartozóiktól gyűjtöttük össze. Ezt egészítette ki az alapítványunknak évente felajánlott 1% a jövedelemadóból. A gyűjtés egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, mert számos nemes célú alapítvány küzd az adományokért, gyakran a miénkét sokszorosan meghaladó apparátussal. Alapítványunkban minden feladatot a kuratórium tagjai végeznek el, természetesen díjazás nélkül.

2015-ben összesen 511.500 Ft adomány érkezett alapítványunkhoz, az 1%-os adófelajánlások összege 32.919 Ft volt. A beérkezett pénzből az egyes rászorultak szociális körülményeitől függően osztottuk ki a támogatásokat 40.000 Ft-tól 100.000 Ft-ig. Ezúton is őszinte köszönetünket és tiszteletünket fejezzük ki az együtt érző 28 magánszemélynek, akik közül heten több alkalommal is küldtek adományt, és hálával fogadtuk hitközségek pénzügyi segítségét is.

Kérjük régi adományozóinkat, hogy a nehezebb anyagi viszonyok ellenére tartsanak ki mellettünk, és reméljük, hogy újak is csatlakoznak hozzájuk. Sajnos már csak 15 Igaz Ember van életben Magyarországon. Többségük 85 év feletti, tehát nagyon korlátozott az az idő, amíg egyáltalán segíthetünk.

Adományozóink telefonon igényelhetnek csekket a 398-0766 számon az esti órákban, vagy az alábbi számlaszámra küldhetik hozzájárulásukat:

OTP Bank, 11707024-20313964

A személyi jövedelemadó 1%-át az alábbiak szerint kérjük felajánlani a Jad Vasem-kitüntetettek megsegítésére:

Igaz Emberekért Alapítvány

Adószám: 18040094-1-42

**Az „Igaz Emberekért Alapítvány”
kuratóriuma**

Körzeti kitekintő

Pécs

Városunkba látogatott *Frölich Róbert* országos főrabbi. A vendéget *Schönberger András* főrabbi és *Goldman Tamás* elnök fogadta. Kíséretükben az országos főrabbi először *Udvardy György* katolikus megyés püspököt kereste fel a püspökség székházában. Megtárgyalták a két történelmi egyház megyei helyzetét, az iskolai hitoktatás és a szociális gondoskodás szélesítésének szükségességét. Frölich Róbertet fogadta hivatalában *Páva Zsolt* polgármester, akivel többek között áttekin-

tették a zsidóság múltbeli és jelenlegi szerepét a város gazdasági és kulturális életében, valamint a zsidó temető és a hitközség kezelésében lévő szociális otthon problémáit. A főrabbi a helyreállítás folyamatában máris megszépült zsinagógában megtekintette a pécsi zsidóság történetét bemutató állandó kiállítást is. Végezetül részt vett az előjáróság kibővített ülésén, ahol szólt saját tevékenységéről, terveiről, majd válaszolt a hitélettel kapcsolatos kérdésekre, javaslatokra.

Mitzki Ervin pécsi tudósító

KÁSRUT

Halak és konzervhalak

A Tóra egyértelműen leírja, hogy mindennemű halfajta, mely eleget tesz a kóserasági előírásoknak (van legalább 3 pikkelye és legalább 3 uszonya), fogyasztható.

A kóser halak listája az interneten megtalálható. Ám ideíránk, hogy a legismertebb NEM kóser halak: angolna, harcsa, pangasius, tenger gyümölcse, cápa.

A hal vére nem számít vérnek, azaz nem kell kikóserolni, sőt maga a hal is páros ételnek tekintendő, ám a rabbik döntése alapján nem fogyasztják együtt hússal, mert veszélyes lehet, sőt az étkezésletet is lecserélik a halas étel után. Van néhány rabbi, aki a tejes-halas kombót sem engedi, ám ez kevésbé szigorú döntés. A szeletelt halak vásárlásakor biztosan meg kell győződni arról, hogy milyen hal az, amit élénk raknak, hiszen a tiltott halak fogyasztása pontosan olyan tilalom, mint a tiltott állatok (pl. disznó) fogyasztása. Mindemellett meg kell nézni, hogy milyen eszközökkel dolgozták fel a halat (pl. olyan késsel, amivel előtte egy polipot daraboltak fel?). Amennyiben a hal tartósított, akkor is vizsgálatra szorul, és meg kell nézni, mivel tartósították. A füstölt lazac vagy a marinált hering általában megengedett.

A konzervhalak tekintetében arról kell meggyőződni, hogy az elvileg kóser hal mellé bekerülhetett-e nem kóser hal.

Éppen ezért sokan csak hekszerrel fogyasztják a halat, más rabbik csak a nagyobb és elismertebb gyárakban konzervált tonhalak fogyasztását engedik meg, mivel itt a hamisításnak és a keveredésnek kisebb az esélye.

A legismertebb kóser halfajták, amelyek konzervben kaphatók: szardínia, tonhal, makréla, hering. Figyelni kell arra is, hogy milyen szósz van a konzervben. Ha olajban, vízben vagy paradicsomszószban találhatók, azzal nagy probléma nem lehet. Amire itt is vigyázni kell, az a borecet.

Kaviár esetében MINDIG meg kell nézni, milyen halból származik. Csak kóser hal kaviárja fogyasztható. A jelenleg kapható legismertebb kaviárok közül NEM KÓSER: beluga, osetra, sturia. KÓSER: masago, pisztráng, lazac.

Verő Tamás és Radnóti Zoltán rabbik

Aurel Vainer, a „Rozsihsiz” elnöke

tették a német érdekeket is. *Elie Wiesel*, az ismert holokausztkutató adatai szerint a második világháború

zsidó hitközség könyvtárának igazgatója hangsúlyozta, hogy a második világháborút követő években mint-

A zsidó múzeum Casablancában

FRÖLICH RÓBERT ORSZÁGOS FŐRABBI

A korrupció nem a modern kor velejárója...

A korrupció – gondolnánk – mai világunk elterjedt betegsége. A halácha azonban már a mózesi kortól kezdve ismeri e problémát, és eligazít, hogy mi-ként is kell gondolkodnunk róla.

Mózes V. Könyve 16. fejezet 19. versében a következő áll:

פנים ולא־תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי

צדיקם

„El ne ferdítsd az ítéletet; ne nézd a peres fél személyét, ne fogadj el megvesztegetést; mert az megvakítja a bölcsek szemeit, és megmásítja még az igazak beszédét is.”

A Tóra világosan beszél. Mai szemmel nézve is mély bölcsességgel szól a korrupció hatásáról.

Erre a bibliai versre alapozva jelenti ki a Sulchán Áruch a Chósen Mispát traktátus 9. fejezete 1. paragrafusában, hogy:

מאוד מאוד צריך הדיין ליוזהר שלא ליקח שוחד

Nagyon-nagyon kell vigyáznia a bírónak, hogy ne fogadjon el megvesztegetést.

A Talmud Bávoli Sábát traktátus 10a lapján olvassuk:

מיתו אפילו שעה אחת – מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף

להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית

Minden bíró, aki igazsággal ítéli meg felebarátját akár csak egyszer is, olybá véteik, mintha társa lenne a Teremtőnek a teremtés munkájában. A Talmud ezzel kimondja, hogy a világ alapja az igazság és az igazságosság. A megvesztegetés ezt az igazságosságot hivatott felfordítani.

A megvesztegetést kérő (amennyiben például állami vagy magánszférái előnyszerzés érdekében történik) tulajdonképpen nem tesz mást, mint valakit haszon ígéretével nem mindig egyértelműen törvénysértésre késztet. Ez esetben egy másik tórai tilalmat hág át a megvesztegetést kérő.

Mózes III. Könyve 19. fejezet 14. versében áll:

לפני עור לא תתן מכשל

Ne vess gáncsot a vaknak. Ez pedig bölcseink egybehangzó véleménye szerint azt jelenti, hogy nem szabad más jóhiszeműségével, tudatlanságával vagy kiszolgáltatottságával visszaélni. Jelen esetben a megvesztegetést kérő a hozzá forduló bizalmát, jóhiszeműségét használja fel saját előnyére.

A tárgyhoz tartozik a következő okfejtés is:

A Rámbám Hilchot Szánhedrin 23. fejezet 3. paragrafusában kimondja:

לא שחד ממון בלבד אלא אפילו שחד דברים

Nem csupán pénzzel, szavakkal is meg lehet vesztegetni.

A Rámbám példákat is hoz, hogy az indirekt tettek is megvesztegetésnek minősülnek. Egyik példája, hogy egy bírónak valaki leporolta a kontósét. A kor becsületességére jellemző, hogy e gesztus csupán udvariasság, ám mikor az illető később egy ügyben e bíró elé került, a bíró elfogultságra hivatkozva nem vállalta a bíraskodást.

Mi a megvesztegetés következménye?

A Talmud Mákot traktátus 16a szerint korbácsolás.

Ma már e büntetés elképzelhetetlen. Így volt ez már a Talmud idejében is, ezért más büntetési tételek felé fordultak.

A Talmud Bává Bára traktátus 9b lapján áll:

א”ר יצחק: כל דיין שנוטל שחד – מביא חמה עזה לעולם

Rabbi Jichák mondta: A megvesztegetést elfogadó bíró I.ten hatalmas haragját hozza a világra.

I.ten haragjának nyilvánvalóvá válása már a Talmud utáni korban is túl általános volt. A Sulchán Áruch (ibid.) kifejti, hogy a pénzt elfogadó bírónak vissza kell azt adnia, és ítéletei érvénytelenek. A Toszáfot a Talmud Kiddusin 58b helyéhez kimondja, hogy ez egyfajta pénzbüntetést jelent.

Összefoglalva:

A megvesztegetést kérő egyértelműen több tórai tilalmat hág át, a megvesztegető pedig ugyancsak vétkes a Tóra törvényeinek semmibe vételében. Ennek konzekvenciái (mivel a megvesztegetés szükségképpen anyagi természetű) az égi bíróság ítéletén túl anyagi természetűek kell hogy legyenek, akár büntetés, akár pedig mintegy kártérítés formájában.

VALLÁSI ROVAT

Két ádár hónap – kilépni és belépni

„Misenichnász ádár márbim beszimchá” – amikor belépünk ádár hónapba, sokasodik az öröm, tanítja a Talmud (Táanit 29a). Az idei év azonban szökőév, két ádár hónap van, tehát kétszer lépünk be ádár hónapba. Ez alapján azt gondolhatjuk, hogy különösen örömteli évre számíthatunk, mert kétszer is sokasodni fog az örömünk.

Mintha belépni egy olyan épületbe, ahová két bejáraton keresztül kell bejutni. Egyébként a legtöbb zsinagóga így van megépítve, hiszen így írja a Talmud: „Mondta Ráv Chiszdá: az ember mindig lépjen be két ajtón át a zsinagógába.” (Beráchos 8a) Egy magyarázat szerint szükséges két ajtó, mert az első ajtón kilépünk az evilági elfoglaltságainkból, a másik ajtón keresztül belépünk az ima, a tóratanulás, az Örökkévalóval való kapcsolatunk világába.

Honnan tanulta Ráv Chiszdá, hogy szükséges ez a két ajtó? A Talmudban előtte megszólaló rabbik azzal foglalkoztak, hogy aki minél korábban jelenik meg a zsinagógában és minél később megy el onnan, annak hosszú élete lesz. Ezt Salamon király bölcsességeiből tanulták: „Aki engem [a Tórát] megtalálja, az a [hosszú] életet találja meg.” (Példabeszédek 8:35) (Ebben a részben Salamon király végig a Tóra nevében beszél.) Egy másik bizonyítékot is hoznak ugyanebből a szakaszból: „Boldog az az ember, aki meghallgat engem, igyekszik ajtóimhoz nap nap után, őrizni ajtajaim ajtófélfáit.” (Példabeszédek 8:34) Valószínűleg ez utóbbi mondat lehet Ráv Chiszdá mondásának forrása, hiszen itt több ajtóról is szó van. Ebből vonhatta le azt a következtetést, hogy több (azaz legalább két) ajtón kell keresztülmenni, mire a zsinagógába bejutunk.

A Sulchán Áruch, a zsidó élet törvénykönyve háromféle lehetséges értelmezéssel hozza a fenti tanítást, azzal a megjegyzéssel, hogy „helyes mindhárom értelmezésnek megfelelően viselkedni” (Orách Cháim 90:20). Az első értelmezés szerint ha vendégek vagyunk a zsinagógában, akkor foglaljunk helyet az ajtótól számítva legalább 80 cm távolságra, nehogy úgy tűnjön, mintha terhes lenne számunkra az ima, és már szeretnénk elmenni. De ha az állandó imahelyünk van az ajtóhoz közel, az nem probléma, mert akkor tudják, hogy az a mi helyünk. A második értelmezés szerint a probléma az, hogy ha az ajtón vagy ablakon kifelé tekintünk, az elvonja a figyelmünket, és nem tudunk az imára megfelelően koncentrálni (de ha belső udvarra néz az ablak, az nem probléma). A harmadik értelmezés szerint ne kezdjünk hirtelen az imába, amint beestünk az ajtón, hanem várjunk legalább annyit, amennyi ideig a két ajtón történő keresztüljutás tart. (A későbbi értelmezők természetesen hozzátesszik azt is, ami a

legkézenfekvőbbnek tűnhet, hogy eleve úgy építsük meg a zsinagógát, hogy két ajtón kelljen keresztülmenni.)

A téma egyik aktualitása az, hogy a világszerte egyik legnagyobb népszerűségnek örvendő napi tanulási programban (Dirsu / Misna Berura) éppen most, február 18-án (ádár 1. hónap 9-én) tanuljuk ezt a halachát. A másik a már említett két ádár hónap, amibe belépve kétszeresen is sokszorozódik az örömünk. Most, hogy megismertük a törvény legrégebbi forrását Salamon király bölcsességeiben, feltűnhet, hogy ő is éppen az örömről beszél: „Boldog az az ember, aki meghallgat engem, igyekszik ajtóimhoz nap nap után, őrizni ajtajaim ajtófélfáit.” Érdemes elolvasni eredetiben is az egész 8. fejezetet. Végig a bölcsesség dicséretéről szól, és valószínűleg ez a legősibb forrásunk arra a híres elméletre, amit legtöbbször a Kabbala alapkönyvéből, a Zohárból ismerhetnek: „a Teremtő belenézett a Tórába, és megteremtette a világot”, azaz a Tóra teremtése megelőzte a fizikai világ teremtését. Salamon király több mondaton keresztül is költői formában részletezi ezt a gondolatot: „Amíg még nem alkotta meg [az Örökkévaló] a földet és a külvilágot, a világ porának kezdetét [...] én [a Tóra] már ott voltam.” (Példabeszédek 8:26-27) Miért fontos tudnunk, mi történt az ősi időkben, amikor még nem is létezett a világ úgy, ahogyan mi ismerjük? Azért, mert ez rávilágít arra, mi a maradandó, mi az igazán értékes. Mert ebben a mostani világban nagyon sok minden van, ami a figyelmünkért versenyez, és meg akar arról győzni, hogy időt, pénzt és energiát kell fektetnünk bele, mert ez jelenti számunkra a hosszú távú örömet, boldogságot. Salamon király azt kérdezi: mi lehet az, ami valódi, időálló érték, és valódi boldogsággal kecsegtet?

„Boldog az az ember, aki meghallgat engem, igyekszik ajtóimhoz nap nap után, őrizni ajtajaim ajtófélfáit.” A kétszeres boldogságot a két ajtón való keresztüljutás jelenti Ráv Chiszdá tanításában. Ha ki tudunk lépni a mindennapok világából az első ajtón és belépni az emelkedett gondolkodás világába a másodikra. Megfigyelhetjük, hogy minden embert más-más beszédtema motivál. Vannak, akik képtelenek elszakadni pénzügyi gondjaiktól. Mások a munkájuk, hivatásuk (vagy munkahelyi előremenetelük) megszállottjai. Megint mások a többi ember viselkedésével, életével, kapcsolataival vannak elfoglalva. Vannak azonban olyan emberek, akiknek akkor csillan fel a szemükben az a különös fény, ha egy érdekes tanítást, egy elgondolkodtató gondolatot hallanak. Salamon király azt tanítja nekünk, hogy amivel ők vannak elfoglalva, az valami örök. És éppen azért, mert régtől fogva van, és nem múlik el soha, mély és igazi örömet jelent számukra.

Szántó-Várnagy Binjomin Zeév
binjomin.hu

Hogy állunk a „bolti kóserrel”?

Amikor elkezdünk foglalkozni az előre elkészített ételek, azaz a befőttek, konzervált gyümölcsök, savanyúságok vagy bármely kész étel (vaj, margarin és egyéb kenhető kiegészítők) stb. problematikájával, egy alapvetet le kell szögezni. Mit tekintünk kósernek? Két álláspont van:

- (1) Minden tréfli, ami nem kóser.
- (2) Minden kóser, ami nem tréfli.

Látványosan ugyanaz a két mondat, ám mégis ég és föld.

Az (1) vélemény alapján csak az ehető, amiről egy rabbi aláírásával (hekszer) igazolja, hogy kóser, azaz alaphól minden tréfli, és a rabbi véleménye teszi kóserrá.

A (2) vélemény alapján minden kóser, amíg egy rabbi azt nem mondja, felmerül a gyanúja, hogy ez nem kóser. (Már a gyanú elégséges ahhoz, hogy az étel a tiltott kategóriába kerüljön.)

Természetesen egy tréfli alapanyagokból készült ételre ez az elv nem vonatkozik, és nem kell a rabbinak ráútni a „tréfli” pecsétet az egyértelműen tréfli dolgokra.

Mi ezen esetekben általában a (2) vélemény alapján megyünk. Ez leginkább a konzervgyümölcsök és konzervzöltségek megítélésekor és fogyasztásakor kerül előtérbe.

Mit is jelent ez? Amikor azt állítjuk, hogy ezek megengedettek, akkor nyilvánvalóan tudjuk, nincs zárva, hogy pl. a konzervcsersznye-be belekerül egy kukacos darab. Am ez csak opció, és a (2) pont alapján amíg nem látom, addig kósernek tekintem.

Természetesen ebben az esetben is szigorúan ellenőrizni kell az összetevőket, a benne található anyagokat, és itt kell megemlítenünk, hogy a savanyúságok egy része nem fogyasztható, mert ezekhez borecetet használnak. Ez az a pont, amikor pl. az elvileg kósernek tekinthető konzervuborka elveszíti a kóserságát egy összetevő miatt.

A paradicsomkonzervek (pl. Aranyfácán, Petti Brand, Mutti, Heinz) kóserek.

Ha általános alapvet szeretnénk felállítani, akkor egy kis bátorsággal kijelenthetjük, hogy a konzervzöltségek (borsó és sárgarépa, zöldbab és kukorica) fogyaszthatók. A konzervgyümölcsök vagy gyümölcskoktélok saját levükben vagy cukros szirupban szintén fogyaszthatók.

Ezt az alapvet tudjuk használni a tejtermékekre is.

Ha a vajról beszélünk, akkor általános alapvet, hogy a sima teavajat (80–82%) lehet fogyasztani, mivel a

teavaj kiveti magából az oda nem illő anyagot, illetve tehéntejen kívül más tejből szinte lehetetlen (ám mindenképpen gazdaságtalan) elkészíteni.

Ezzel ellentétben a margarin fogyasztásához szinte mindig kósersági felügyelet kell, hiszen a növényi anyagokat mindenféle krémesítő, habosító, fényesítő stb. dolgokkal szokták kezelni.

Ugyanezt a fentebb látható elvet kell alkalmazni a majonéz és a ketchup fogyasztásakor. Ezekben elvileg nincs olyan alkotóelem, ami ne lenne kóser, ám mindig(!) meg kell vizsgálni az összetevőket, és ha nem tartalmaz nem kóser alkotórészeket (pl. borecet), akkor az megpecsételi az étel sorsát.

Lekvárok és dzsemek elvileg szintén megengedettek, de a lekvároknál nagyon gyakori a zselatin, ami a mi kósersági rendszerünkben egyértelműen a nem fogyasztható kategóriába tartozik. Mint korábban, a tejtermékeknél is írtuk, a kóser zselésítő anyagok a pektin és az agaragar. (Magyarországon a Vitamor és a Pacific lekvárok vannak bevizsgálva.)

Csokoládék és csokoládékrémek általában tejesek (szinte biztos, hogy nem háláv jisröel, azaz nem ellenőrzött tejből készültek), és ezt fogyasztásukkor figyelembe kell venni.

A natúr, azaz növényi zsiradékot és söt tartalmazó burgonyaszírom fogyasztható.

A Kellogg’s és a Weetabix márkájú cornflakesek általában hekszerrel ellátottak, ám a sima natúr kukoricapehely is kósernek tekinthető.

Vannak rabbik, akik a szárított gyümölcsöt és a mazsolát nem engedélyezik, ezért véleményük szerint a bolti műzli kósersági kérdéseket vet fel. Ám erről megoszlanak a vélemények.

Verő Tamás és Radnóti Zoltán
rabbik

Holokauszt-emléknap a Frankelban

Az Élet Menete Alapítvány (ÉMA), a Frankel Leó úti körzet és a Mazsihisz közös rendezvényt tartott a nemzetközi holokauszt-emléknapon a budai zsinagógában.

Jó fél órával az esemény megkezdése előtt már nehezen lehetett ülőhelyet találni, készséges-mosolygós kísérőket, akik valahogy mégis gondoskodtak erről, annál többet.

Gordon Gábor, az ÉMA első embere üdvözölte a jelenlévőket, elsősorban a túlélőket, majd protokollárisan *Montserrat Feixas Vihét*, az ENSZ regionális menekültügyi biztost, *Roman Kowalski* lengyel és *Ilan Mor* izraeli nagykövetet, *Heisler András* Mazsihisz-elnököt, majd a házigazdát, *Verő Tamás* rabbist és *Tordai Péter* körzeti elnököt. A továbbiakban köszöntötte *Katarzyna Sitkót*, a Budapesti Lengyel Intézet igazgatóját, *Ágnes* aszszonyt, *Schweitzer József* volt országos főrabbi özvegyét, prof. dr. *Gál Pétert*, a Budapesti Corvinus Egyetem tanárát, a Magyar ENSZ Társaság elnökségi tagját és *Müller Péter Sziámit*, az ÉMA programjainak egyik jeles közreműködőjét.

Gordon Gábor előadásából: 54 országot képviselő nemzetközi anyaservezetünk nemrég az auschwitzi koncentrációs tábor területén nyitott meg egy nagyon különleges fotókiállítást. Ez az Élet Menete Emlékprogram elmúlt 27 évét mutatja be óriási fotótablókon, több képen kiemelve a magyarországi szervezet részvételét az elmúlt évek során tartott megemlékezéseken. Alapítványunk a mai napra is különleges kiállítással készült, melynek címe: Párhuzamos sorsok. Vándortárlatunk fókuszában az a kérdés áll, vajon milyen szerepet kap életünkben, pályánk során a származás, vagyis az, amiről egyáltalán nem tehetünk. Mindez az 1944-es magyar zsidó katasztrófa tükrében. Mondhatnánk, hogy ez bizony rég volt, kerek évforduló nincs az idén, miért is kell ezzel foglalkoznunk? A válasz egyszerű: Azért, mert ez megtörtént velünk, s tudnunk kell, mi történt és miért, valamint azért, hogy ilyesmi soha többé ne fordulhasson elő. Az Élet Menete Alapítvány tizennegyedik éve küzd Magyarországon a fent említett kegyetlen, kirekesztő, rasszista, antiszemita nézetek ellen. Kiállításunk része annak az oktató és ismeretterjesztő munkának, amelyet azért vé-

Bíró Eszter gyertyát gyújt

gez alapítványunk, hogy nagyszüleink, szüleink múltja soha ne válhasson a mi és gyermekeink jövőjévé.

Tordai Péter elnök egyebek mellett arról szólt, hogy a Frankel Leó út 49. sz. házat, amelyet 1928-ban építettek a zsinagóga köré, egykoron többségében zsidók laktak. Minden zsidó lakót elhurcoltak, s csupán néhányan térhettek vissza. Egyikük lakásában már mások laktak, bútorait idegenek használták, soha nem kaphatta vissza értékeit, jogos tulajdonát. Hosszú életet élt, fájó szívvel ment el naponta egykori otthona ajtaja előtt.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke elmondta: Úgy tűnhet, hogy Magyarországon van egyfajta szép íve a történelem feldolgozásának, a szembenézésnek, a felelősség megállapításának. Mégis érezzük és látjuk, hogy valami még sincs rendben. 2015-ben a Saul fia nemzetközi sikereit követően a már ismert indulatok törtek fel. Igen, Hölgyeim és Uraim, én is hallottam Nemes Jelesnek az antiszemita kommentelőről szóló bonmot-ját. Tetszett, mert frappánsan fogalmazott. A mélyben gyökerező gyűlöletet mégsem intézhetjük el ennyivel! Az elnök kijelentette: Senkinek sem szabadna gesztusokat tenni a szélsőjobboldal felé. A náciakat náciaknak, a kollaboránsokat pedig hazaárulóknak kell nevezni. Tiszta fogalmazás és őszinteség – ez kell a hazának! Ahogy ezt Orbán Viktor is tette parlamenti beszédében a Hóman-szobor kapcsán. Kettős játék

helyett így, és csakis így szabad, és akkor emlékezetpolitikai konfliktusok fel sem merülnek majd.

Megemlékezése végén Heisler hangsúlyozta: Meggyőződése szerint az oktatás és a zsidó kultúra bemutatása az egyetlen lehetőség, hogy a magyar fiatalok megismerjék a múltat, és nem büntudattól önostorozva, hanem értő és érző lélekkel, emelt fővel éljék meg Magyarország és a magyar zsidóság összetett kapcsolatát. Ezért kell tennünk mindnyájunknak: nekünk, zsidóknak, a döntéshozóknak és a civil szférának. Közösen!

Bíró Eszter énekes-előadóművészt gyertyagyújtása során *Verő Tamás* rabbi, *Jávor Zsuzsa* a túlélők nevében, valamint *Novotny Kristóf* (Scheiber Sándor-iskola), *Boda Anna* (Bornemissza Péter-iskola), *Pém Noémi* (Sztehlo Gábor-iskola) és *Horváth Sára* (Lauder Javne-iskola) vették körül. A Kél malé ráchámimot *Verő Tamás* recitálta.

Ezután lépett színpadra *Bíró Eszter* zenésztársaival. Az énekesnő minden dalt, imarészletet előzetesen kommentált. Sok más mellett elhangzott a Szól a kakas már, a Di Saposzkelech (Kicsi csizmácskák), ősrégi arámi, jemeni, héber imák, részlet egy 1939 körül játszott amerikai musicalből, egy *Varró Danit* megihletett dal, melyhez szöveget írt, pár megzenésített Szép Ernővers.

A versek meg úgy követték egymást a koncerten, hogy észrevehetetlen tudott maradni, hol kezdődik a vers és hol folytatódik a népzene. Azt mondhatnánk, a koncert az emlékezés fontossága, a hagyományok megőrzése mellett a jövőbe vetett hitről, reményről is szólt, s arról, hogy az életnél nincsen fontosabb.

Az esemény után a közönség meglehetett a fotókat a Párhuzamos sorsok című kiállítás tablóján. A félkörív vélhetően a bezártság és a soha fel nem adott remény, a szabadulás reménye jelképe.

Sorban tűnnek fel a tematikus arcképek, jelenetek, drámai erővel törnek fel a történelem szégyenteljes fejezetei: Együttélés, Megkülönböztetés, Megbélyegzés, A fizikai elkülönítés, A gettó, Deportálás, A mentés, Az ellenállásban, Válaszutakon, Hetven éven át, Emlékezet.

A mintegy kétórás emlékezés után senki nem rohant a ruhatárhoz. Az emberek ültek még egy kicsit, feltöltő emlékeik súlyával a szívükben.

Köszönet mindazoknak, akik bármivel is hozzájárultak ehhez a késő délutáni rendezvényhez.

G. J.

Emléktáblákat avattak az „örökké hiányzóknak”

Cegléd

Az állami polgári fiú- és leányiskolából elhurcolt és meggyilkolt zsidó diákoknak állítottak emléket a Táncsics-iskolában. Ennek az intézménynek volt az elődje az az iskola, ahová kilenc gyermek sosem térhetett vissza.

2014-ben *Feldmájér Péter*, a Mazsihisz Közép-Magyarországi Területi Csoportjának elnöke, a nagykőrösi hitközség elöljárója a Nagykőrösi Arany János Közérdekű Muzeális Gyűjteményt bízta meg a feladattal, hogy kutassa fel a nem izraelita hitközségi iskolákban azoknak a diákoknak a nevét, akik az 1943/44-es tanévben bizonyíthatóan a holokauszt áldozataivá váltak.

Szám szerint 27 településen, Pest, Bács-Kiskun és Jász-Nagykun-Szolnok megyében végeztek kutatásokat. Az első emléktábla átadója Nagykőrösön az Arany János Református Gimnázium és Kollégium előcsarnokában volt, a másodiké pedig most a ceglédi Táncsics-iskolában.

A 121. zsoltárból vett idézettel emlékezett a meggyilkolt gyermekekre *Róna Tamás* rabbi. Az emléktábla avatásán a polgármester, *Takáts László* arról is beszélt: a második világháború borzalmait senkit sem kíméltek. Nagyszülők, szülők és gyerekek is áldozataivá váltak az eszetlen és értelmetlen gyilkolásnak.

„Ártatlanok haltak meg, köztük nem egy fiatalember, akinek még az lett volna a dolga, hogy iskolába járjon. Tanuljon írni, olvasni, számolni, tanuljon a múltból, élje meg a jelent, készüljön a jövőre. Ehelyett áldozatokká váltak” – fogalmazott beszédében a polgármester. „Az embertelenségnek nem volt határa. A gyermekek elleni bűnökre pedig soha sincs mentség, magyarázat. Még hazug indokot sem lehet találni ezek igazolására” – tette hozzá.

Az intézmény igazgatója beszédében az emlékezés fontosságát emelte ki. „Az, hogy ma itt vagyunk, segít gondoskodni arról, hogy a holokauszt kimondhatatlan gonoszait soha ne merüljenek feledésbe. A holokauszt azonban nem csupán az emberiség legsötétebb fejezeteire való komor emlékezésről szól. Ez a nap arra szolgál, hogy megújítsuk közös értékeinket és egy nyitottabb, toleránsabb társadalom iránti elkötelezettségünket” – mondta *Rimóczi Gábor*.

A ceglédi emléktáblán 9 gyermek neve szerepel. Ezeknek a gyerekeknek azokban kellett csalódnuk, akikre felnéztek. Nem adatott meg nekik az, ami másnak. Hogy egy hosszú élet után a temetőben nyugodjanak, síremléküket leszámazottaik gondozzák. Erről beszélt *Feldmájér Péter*. „Azoknak a nevét, akiket itt látjuk, nem vészték fel sehová. Nincs sírjuk, mert nem tudjuk, hogy hol ölték meg őket. Több millió zsidó embert ölték meg így most már több mint 70 éve” – fogalmazott a Mazsihisz Közép-Magyarországi Területi Csoportjának elnöke.

A Mazsihisz és a Civil Alap támogatásával elkészített tábla leleplezése után a Táncsics-iskola diákjai adtak műsort.

ctv.hu nyomán

Szolnok

A holokauszt-emlékév részeként emléktáblát helyezett el az 1944-ben elhurcolt és meggyilkolt tanulók emlékére a Versegly Ferenc Gimnázium falán a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének (Mazsihisz) Közép-Magyarországi Területi Csoportja a Civil Alap 2014 támogatásával.

Feldmájér Péter, a Mazsihisz területi csoportjának elnöke a megemlékezésen elmondta: ezek az egykori diákok, *Berger József*, *Hefesi György László* és *Kardos György*, nem élhették meg, hogy tanuljanak, a küzdelmet, az örömet sem, mert elhurcolták őket, és szörnyű halált haltak.

Hozzátette: a világháborúban elesett hősökkel ellentétben ezekre a gyerekekre eddig nem volt, aki emlékezzen, mert gyilkosaik megölték a diákok családját is, amelyek tagjai mécesst állíthattak volna nekik. Ezt a hiányt az emlékükre állított tábla pótolja némileg – fűzte hozzá, megjegyezve: a gimnázium élen jár a holokauszt magyarországi oktatásában.

Feldmájér Péter emlékeztetett: január 27-e a holokauszt áldozatainak nemzetközi emléknapja. 1945-ben ezen a napon szabadult fel az auschwitz-birkenauai haláltábor, de május 9-éig, a második világháború végéig még százazrek haltak meg a halálmenetekben. A „halál zsoldosainak” azonban nem sikerült eltörölniük a magyarországi zsidóság emlékét, amely örökké élni fog – zárta szavait.

Szabó István alpolgármester elmondta, hogy Szolnokról és környékéről mintegy 5 ezer embert hurcoltak el, akik közül 1500-an szolnokiak, tisztességes polgárok voltak.

Kitért arra, hogy a városban több mint tíz esztendeje minden télen és kora tavasszal megemlékeznek az ártatlanul elhurcoltakról. Szólt arról is, hogy a megyeszékhelyen a református és a belvárosi római katolikus templom között helyezkedik el a zsinagóga, szimbolizálva a korábbi békés együttélést. *Pogány Gyula*, a Versegly Ferenc Gimnázium igazgatója arról beszélt, hogy az elhurcolt tanulók örök diákok maradnak, akikre az iskola mindig emlékezni fog.

A beszédeket műsor, az emléktábla leleplezése, majd emlékkövek elhelyezése követte.

MTI nyomán

Fénytörés

A Saul fia, tudtuk, Izraelben más fénytörésben fog látszani, mint mást. Ezt nyilatkozta a film főszereplője Tel-Avivban a bemutatón.

És milyen elegánsan fejezte ki magát...

Jó néhány évvel ezelőt kint járt egy neves színházi társulat, és annak dacára, hogy itthon 300(!) felett járt előadásszámuk, közönség- és kasszasiker volt, ott megbuktak! Itthon értetlenül fogadták a sikertelenséget. Pedig.

Akik kicsit is ismerik az izraeli valóságot, de főleg „ott voltak” az állam születésekor, azok cseppet sem lepődtek meg.

A soát követően ott házara találó nemzedék első leszármazottai azt kérdezték szüleiktől az ottani szabad szájú, szabados nevelés stílusában: mi az istent csináltak? Hogy mehettek a vágóhídra néhány nyilas suhanc kíséretével? Miért nem támadtak nekik?

A második nemzedék már többet tudott az előzményekről és a körülményekről, ők már azt kérdezték: miért mentetek vissza oda, ahol „elengedték a kezeteiket” (kopirájt báj Gyurcsány, Áder stb.)? Tanulják meg az ottaniak, minden zsidónak itt a helye!

A harmadik és az azt követő generációk már tudomásul vették a dolgokat, és évente, a soá napján, amikor megszólalnak a szirénák, kiszállnak kocsijukból, és egy percre vigyázzba állnak. Gondolataikban (így életszerű) alighanem a következő teendőjük jár, aminek elvégzése egyperces késést szenved. Ha tetszik, ha nem, 71 esztendő után, amikor az ún. „nemtúlélők” is megöregedtek már, ez így normálisnak mondható.

És akkor jön egy társulat, egy film, amelynek tetszési indexe elmarad a világ többi pontján tapasztalttól. Fénytörést szenved.

Nem kétfelm, hogy a Saul fia annak a néhány száz túlélőnek, akik még el tudnak menni a moziba, „tetszeni” fog. De százalékban nehéz kifejezni, milyen töredékét alkotják ők az izraeli társadalomnak.

A többségnek fénytörés.

Kardos Péter

IZRAELI SZÍNES

Plakát egy tel-avivi moziban

(Fotó: Gideon Peer)

Zsinagóga egy kislány emlékére

2006-ban egész Izraelt sokkolta a hír, hogy iskolája mosdóhelyiségében megölték a 13 éves Tair Radát. Gyilkosát tavaly év végén kétszeres fellebbezés után is bűnösnek találta a Legfelsőbb Bíróság, így Roman Zadarnovnak életfogytig börtönben kell maradnia. Szülei Tair emlékére zsinagógát építettek Katzrinban, ahol a család él. Halálos beteg édesapja, Smuel csak két mentőssel az oldalán vehetett részt az avatószerbartáson, amelyre csaknem ezer ember érkezett a városba – számolt be a ynet.com.

„Boldog vagyok, hogy meg tudtam valósítani az álmomat. A gyilkosság után úgy határoztam, építék egy templomot a kislányom emlékére – nyilatkozta Smuel Tara. – Nagy erőfeszítéseket tettünk azért, hogy ez a pillanat elérkezzen. Ez egy jemeni zsinagóga, de Izrael minden lakója számára kedves lehet, bármelyik felekezet idejéhet imádkozni.”

Miután leleplezték a zsinagóga nevét jelölő táblát és felraktak egy mezuzát, levetítettek egy filmet Tair életéről. A zsinagógába nem fért be az összes ember, aki részt akart venni az ünnepségen, sokan csak az ablakon át figyelheték az eseményeket.

„Ez egy boldog nap. Izrael szeretetének és az ország egységének napja, ez az, amiről Tair álmódott, ezt akarta – mondta Tair anyja, Ilana Rada. – Tegnap sajnos Smuel állapota rosszabbodott, de egész Izrael népe imádkozott érte, és ő jobban lett, képes volt idejönni. Az elmúlt napokban csodák történtek velünk” – tette hozzá.

A család és a Shevet Achim szervezet, amely megépítette a zsinagógát, a projekt végére nehéz anyagi helyzetbe került, kérték a nyilvánosság segítségét. Az izraeliek válaszoltak a felhívásra, és csaknem 140 ezer sékelt adományoztak. „Amikor Tairt meggyilkolták, kaptunk egy meleg és szeretetteljes ölelést az izraeliektől, de mert szomorúság és zűrzavar honolt a lelkemben, nem vettem észre. El akartam felejteni azokat a nehéz napokat” – mondta Ilana a felavatási ünnepségen.

„Így most lehetőséget kaptunk arra, hogy egy álom valóra váljék, és építsünk egy otthont Tairnak. Felépült ez a gyönyörű zsinagóga Istennek, áldassék a neve, és Isten két kezével megfogta Smuelt és engem, és megmutatta nekünk Izrael népének szeretetét.”

A zsinagóga felavatása után egy nappal Smuel Tara visszaadta lelkét a Teremtőnek.

ErecPress

Nyakvédelem a Cáhálban

A három hónapja tartó keses merényletek hatására a Cáhál január végéig 850 nyakvédő felszerelést osztott szét a Júda-Somron térség ellenőrzőpontjain szolgálatot teljesítő katonák között. A nyakat és a vállat borító eszköz belül bőrbarát szövettel van bevonva, kívül rideg műanyag, amelyről lecsúszik a kés hegye. A több mint 100 napja tartó

erőszakhullámban tucatnyi alkalommal támadtak katonáinkra késsel. Legutóbb a Gus Etzion keresztetű zászlóshíradékban szűrt meg egy 34 éves tartalékos katonát a merénylő. A katona az arcán és a kezén sérült meg. A Bejt Fajjarból származó 21 éves merénylőt helyben likvidálták.

ErecPress

Az izraeli „apartheid”

Mivel a különböző emberi jogi szervezetek, az arab és többségében az európai politikusok is előszeretettel nevezik Izraelt apartheid államnak – azt állítva, hogy a zsidó többség elkülöníti az ország területén élő kisebbségeket –, ideje meghatározni az apartheid fogalmát.

A szó afrikaans eredetű, és faji alapon történő gazdasági, politikai és kulturális elkülönítést jelent (lásd Dél-Afrika Köztársaság).

És itt már meg is bukott a titulus, ugyanis Izraelben gyakorlatilag nincs olyan pálya, foglalkozási ág, ahol ne lennének megtalálhatók a kisebbség képviselői, konkrétan az arabok.

Hogy csak párat említsek: az országban nem megy ritkaságszámba az arab bíró, rendőr, orvos, köztisztviselő, kereskedő, parlamenti képviselő, építési vállalkozó, egyetemi tanár...

Dan Shapiro, az USA izraeli nagykövete az elmúlt hetekben tulajdonképpen apartheiddel vádolta Izraelt, amikor azt állította, hogy Júda-Somron (a köztudatban Ciszjordánia v. Nyugati Part) területén Izrael külön törvényt alkalmaz a zsidókra és külön törvényt az arabokra.

Mielőtt számszerű tényekkel bizonyítanám az ellenkezőjét, vissza kell kanyarodni az oslói megállapodás egy fontos részéhez. (Ezt Shapiro vagy nem ismeri, vagy szándékosan fogalmazott tényyszerűtlenül.)

Az oslói egyezmény egyik sarkalatos pontja Júda-Somron területi felosztása A, B, illetve C szektorra.

Az A zónában úgy a polgári közigazgatás, mint a biztonsági kérdések egyedül és kizárólag a Palesztin Hatóság jogkörébe tartoznak.

A B zónában a polgári közigazgatást a Palesztin Hatóság látja el, a biztonságpolitikai kérdések Izrael hatáskörébe tartoznak.

A C zóna polgári közigazgatásáért, valamint biztonságpolitikájáért Izrael a felelős.

A C zónában 150 ezer palesztin és 44 ezer zsidó él. (Júda-Somron arab lakosságának összlétszáma nagyjából 3 és fél millió.)

Maradva a C-vel jelölt zónában, el kell mondani (mert a külvilág számára ez jelenti a probléma lényegét), hogy törvénytelen építkezés miatt az arabok ellen 12.540 esetben indult vizsgálat és 662 esetben született elmarasztaló ítélet (5,2%). Az elmarasztaló ítéletek alapján lerombolt házak száma 51 (7,7%).

Illegális építkezéseiért zsidók ellen 5309 alkalommal kezdeményeztek vizsgálatot és 352 esetben hoztak elmarasztaló határozatot (6,6%) Az ítélet alapján lerombolt lakóépületek száma 127 (36%).

Ideiglenes épületek esetében ez a szám araboknál 47, zsidóknál 111 volt.

Néhány általános statisztikai adat erejéig visszatérnék az apartheid jelző cáfolására, egyben az izraeli araboknak a társadalomban betöltött helyére, szerepére.

Az köztudott, hogy a kneszetben 11 arab képviselő teljes joggal veheti az arab érdekeket. Ezen túl bármely Izrael-ellenes tevékenységüket maximum a parlament etikai bizottsága kéri számon. Egy arab képviselő ül a szélsőbaloldali Merec párt tagjai között.

Az már talán kevésbé ismert, hogy egy 2013-as összesítés szerint az arab lakosság (a teljes népesség 20,5%-a) közül 12% diplomás. Nyolc százalékuknak van második és négy százalékuknak harmadik diplomája.

A diplomások 22%-a az orvosi karról kerül ki, 42%-uk gyógyszerészi végzettséget szerez, 36%-uk ún. szociális munkás.

Egyéb fakultásokon alacsonyabb a részvételi arányuk: gazdasági-igazgatási szakon 5, mérnöki karon 6 százalékuk tanul, felsőfokú mezőgazdasági képzésben viszont csak 3 százalék.

Érdekesség, hogy a nők az orvosi karon nem képviseltetik magukat, viszont 36%-uk tanári diplomát szerez, 21%-uk társadalomtudományi szakon végez, és 11% körükben a felsőfokú orvosasszisztens képesítéssel rendelkezők aránya.

Mint a fentiekben is látszik, az egyenlő jogok érvényesítésének hiányát Izraelen csak némi rosszindulattal lehet számon kérni. Dan Shapiro vádaskodása nem volt sem célszerű, sem időszerű. Ez utóbbi már csak azért sem, mert az izraeli kormány épp a közelmúltban szavazott meg az

arab fejlesztésekre mintegy 15 milliárd sékelt.

Személyes véleményem, hogy ezt már korábban meg kellett volna tenni, viszont az esélyegyenlőség, az egyenlő jogok jobb érvényesítése mellett a köteleességek számonkérését sem szabadna figyelmen kívül hagyni.

Gondolok itt arra, hogy az arabokban tudatosítani kell, miszerint a zsidók Izraelt végleges hazájuknak tekintik, aminek az a következménye, hogy egymás mellett kell élnünk.

Arab részről pillanatnyilag ennek ellentmond a palesztin alaptörvény 20. pontja, mely szerint „azt, hogy a zsidóknak történelmi vagy vallási kapcsolatuk lenne Palesztinával, semmiféle történelmi tény nem támasztja alá. A zsidóság csak vallásnak tekinthető, egységes népek azonban nem”.

Lehárblog

Szállj, szállj, kémmadár

Az arab világ Izraellel kapcsolatos összeesküvés-elméleteiben időről időre felbukkannak állatok mint a hadviselés eszközei. Hat éve, a vörös-tengeri cápatámadások kapcsán merült fel Egyiptomban, hogy Izrael „küldte” a cápákat a partokhoz. 2011-ben Szaúd-Arábiában fogtak el egy keselyűt, melynek lábán a Tel-Aviv Egyetem gyűrűje volt, őt kémkedéssel vádolták, és el is pusztították. Tavaly a palesztin médiában bukkant fel egy történet az Izraelnek kémkedő delfinről.

Bár a hadászat évezredes történetében fontos szerepe volt a különböző állatoknak, többek között a madaraknak is, a 21. században inkább tudományos megfigyelési céllal gyűrznek meg és látnak el adóvegyével védett állatokat, hogy megfigyeljék életterületüket, szokásaikat. Így történt ez a Libanonban elfogott izraeli fakó keselyűvel is, amely egy természetvédelmi program keretében érkezett hozzánk több tucat társával együtt, és néhány napja libanoni területre szállt.

A fakó keselyű a kihalás szélén álló faj Izraelben, számuk az utóbbi években vadászat, mérgezés, áramütés miatt radikálisan csökkent. Megmentésükre öt évvel ezelőtti program indult, tavaly nyáron Izrael Katalóniából, Ciprusról és Örményországból importált madarakat, hogy a helyi állományt feldúsítsa. A Bint Jbeilben elfogott állatról a természetvédelmi hatóságok szakemberei csak annyit tudtak, hogy 4 kilométerre berepült a libanoni területre, de azt nem tudták, hogy fogságba került.

„A 21. században azt várjuk az emberektől, hogy megértsék, a vadon élő állatok nem károsak. Reméljük, a libanoni természetvédelmisek végül közbelépnek, és szabadon engedik a madarat” – mondta Tali Tenenbaum, a hatóság szóvivője.

ErecPress

Metodisták jelentős pénzeket vonnak ki Izraelből

A JTA globális hírgyűnkötség információi szerint az Egyesült Metodista Egyház nyugdíjalapja vont ki befektetéseit az izraeli bankokból. Az egyház nyugdíj- és egészségügyi alapjának igazgatótanácsa honlapján azzal indokolta a döntést, hogy az alap megpróbálja kivonni befektetéseit minden olyan országból, amelyet kockázatosnak ítélt. Emellett az igazgatótanács fontosnak tartotta lezögezni azt is, hogy „elkötelezett az emberi jogok mellett”. A honlapon ilyen kockázatos országgént jelölik meg – többek között Eritrea, Egyenlítői Guinea, Szudán vagy Türkmenisztán mellett – Izraelt és a palesztin hatóság területeit (ahogyan az egyház honlapja fogalmaz: „Izrael-palesztin területek”).

Az öt izraeli bank, ahonnan a nyugdíjalap kivonta a befektetéseit, a következők: Hapoalim, Leumi, First International Bank of Israel, Israel Discount Bank, Mizrahi Tefahot. A mintegy húszmilliárd dollárt kezelő nyugdíjalap néhány millió dolláryi tőkéjét vont ki ezekből a bankokból. A pontos összeget nem hozták nyilvánosságra.

Ugyanakkor tizennyolc másik izraeli cégben meglévő érdekeltségeit az egyház érintetlenül hagyta.

Az Egyesült Metodista Egyház a metodizmus legnagyobb felekezete, s a második legnagyobb protestáns egyház az Amerikai Egyesült Államokban.

MTI/Járai Judit

SVÁJC

40-es évek: a csónak megtelt • 70-es évek: szövetség Arafattal

A 70-es években a háborús konfliktusokban semleges félként fellépő Svájc hathatósan közreműködött abban, hogy Arafat és a PFSZ diplomáciai sikereket érjen el az ENSZ-ben, az alpesi országgal szemben irányuló terrortámadások beszüntetéseért cserébe – tudhatjuk meg a Neue Zürcher Zeitung oknyomozó riportjából. 45 évvel később azonban diplomáciai dokumentumokból és a még élő érintettek vallomásaiból kiderült, hogyan tussolták el a terroristák felelősségére vonását a színlelt békesség (vagy inkább folyamatos zsarolás) érdekében.

A Neue Zürcher Zeitung (NZZ) oknyomozó riportja nagy felbolydulást okozott Svájcban. A parlament Svájc–Izrael bizottságának elnöke, Erich von Siebenthal és más politikusok, illetve az izraeli nagykövetség is részletes vizsgálatot követel az újság állításaiival kapcsolatban. Az ügy ugyanis számos morális és diplomáciai kérdést vet fel, amelyeknek kivizsgálása a terrortámadások áldozatai miatt is fontos.

Az NZZ riportere, Marcel Gyr gyermekként az Aargau kantonban fekvő Würenlingen közelében élt, ahol 1970 februárjában a Swissair egyik gépe bombával a fedélzetén lezuhant, 47 áldozatot követelve. Gyr

az esemény 45. évfordulójának ürügyén újra elővette a kérdést, és egészen az Arafat mellett második emberként tevékenykedő Faruk Kaddumiig ment, aki jelenleg Tunéziában él száműzetésben.

Az összefüggések bizonyítására a riporter személyes vallomásokot használt, ugyanis a hivatalos dokumentumokban szinte semmilyen információ nem volt a fordulatot jelentő háttér-megállapodásról.

Titkos találkák

1970 szeptemberében a Swissair DC-8-as utasszállító gépét a Palesztin Felszabadítási Front (PFSZ) terroristái (egy brit, egy amerikai és egy német géppel együtt) a jordániai Zerká sivatagba tértették el. A tárgyalások során a 157 svájci túszerzt azt a három elítéltet követelték, akiket az 1969-es kloteni lövöldözés miatt ítélték el. A négy állam képviselőit tömörítő tárgyalóbizottság és a PFSZ közötti megbeszélések hivatalosan Pierre Graberen, a svájci külügyminisztérium vezetőjén keresztül zajlottak. Azt azonban senki nem tudta, hogy a háttérben a svájci Szociáldemokrata Párt politikusa és egy fiatal szociológiai professzor, Jean Ziegler, aki kiváló palesztin kapcsolatokkal

rendelkezett, a többi állam tudta nélkül találkozott Genfben Faruk Kaddumival, aki Arafat mellett a második ember volt a PFSZ-ben, és nemzetközileg körözött terrorista.

Grabér és Ziegler azt az ajánlatot tette, hogy Svájc támogatni fogja a palesztinokat az ENSZ-ben, hogy ott önálló államnak járó pozíciót szerezzenek.

Az NZZ által kiderített információt megerősítette Faruk Kaddumi, akit Gyr Tunéziában keresett fel, és Pierre Grabér is, aki jelenleg 92 éves, és egy berni idősotthonban él. Grabér még most is azt mondja a megállapodásról, hogy „tettük, amit tennünk kellett” – a terrortámadások ugyanis valóban abbamaradtak. A palesztinok azonban nem elégedtek meg ennyivel: az NZZ tudósításai szerint ennek a megállapodásnak az eredménye volt az is, hogy a würenlingeni terrortámadás nyomán 1995-ben újraindított nyomozásnak hirtelen vége szakadt, és sosem történt vádemelés az ügyben.

Sorozatos terrorakciók

A svájci lapok most azt a kérdést feszegetik, hogy valóban megérte-e a Palesztin Felszabadítási Szervezet bábjává válnia a svájci diplomáciának azért, hogy megszűnjének a terrortámadások, és hogy jogos volt-e a 47 würenlingeni áldozat családját teljes tudatlanságban tartani ugyanazért. Az a kérdés is felmerül közben, hogy ezek után a semlegesnek mondott svájci állam vajon valóban semleges-e.

Az események ugyanis már korábban, 1969-ben kezdtek súlyosbodni, amikor a kloteni repülőtéren négy

Jasszer Arafat. Titkos találkák

palesztin terrorista gépfegyverekkel és tíz kiló robbanószerrel támadt az EL AL izraeli légitársaság egyik gépére. A támadásban a gép pilótája meghalt, egy izraeli biztonsági őr pedig lelőtte az egyik támadót.

A bülachi ügyészsg fiatal vizsgálóbírója, Robert Akeret az izraeli őröt felmentette, a három támadót pedig letöltendő börtönbüntetésre ítélte.

Az arab nemzetek összűz alá veték Svájcot az ENSZ-ben, még a Vöröskereszt is meglátogatta az elítélteket, akiknek szabadon bocsátását a háborús jog alapján egy emberként követelték az arab államok.

A támadások pár hónappal később, 1970 februárjában folytatódtak, amikor egy Münchenben feladott négy kilogrammos csomag robbant fel a Swissair utasszállító repülő-

gépének rakterében, amit egy EL AL gépre szántak ugyan, ám „véletlenül” a svájci gépre került. A pilóta próbált visszajutni Zürichbe, ám a gép a würenlingeni atomreaktortól nem messze az erdőben a földnek csapódott, és felrobbant. A 47 áldozat rokonai a mai napig nem tudják, hogy miért nem született ítélet annak a palesztin férfinak az ügyében, akit a bomba feladójaként azonosítottak. Huszonöt évvel később Carla del Ponte főállamügyész, aki nem sokkal ezután a Hágai Nemzetközi Bíróság ügyésze lett, újra elővette az ügyet, és elvéülhetetlennek minősítette, ám Hágába távozása előtt a dossziét újra szép csendben félretették.

Rimaszombati Andrea / Hetek nyomán

Harangi Zoltán, az örök spicli

Három teljes évvel megkésve jutottam hozzá Eörsi László történész írásához, mely 2012 elején jelent meg először a Beszélő c. folyóiratban. A háromoldalas, alapos és jól kidolgozott „Az örök vamzer” egy Harangi Zoltán nevű gazember történetével foglalkozik, és masszív dokumentációval támasztja alá állításait. A cikk kivonata a szerző tollából megjelent az Élet és Irodalom 2012. februári számában is. Eörsi szakterülete az 1956-os forradalom, ezzel kapcsolatban kutatta az említett Harangi működését, és látván csalárd aktivitását, munkáját kiterjesztette gyakorlatilag az illető egész életére.

Harangi 1913-ban született. Tizenkilenc éves kora után (1932) számos esetben kapott börtönbüntetést lopásért. 1942-ben kötél általi halálbüntetésre ítélték hazaárulás vádjával, majd kegyelemből a büntetést tíz év börtönrre változtatták. Maga az a tény, hogy kötél helyett tíz évet kapott, furcsa. Még furcsább, hogy mindössze csak két évet ülhetett (ha egyáltalán), mert már 1944 júniusában nem kevesebb, mint a Svéd Vöröskereszt egyik fizetés nélküli „alapító tagja” lett. Rejtély, hogy ezzel a múlttal egyáltalán beengedték egy ilyen helyre, még rosszabb, hogy saját állítása szerint már 1934 óta svéd követési alkalmazásában volt. Ha kissé szabadjára engedem a fantáziámat, halál, tíz év, esetleg két év, szabadláb, Vöröskereszt-alapítás, fizetést nem kapott, anyagi bázisa nem volt – megfelelő karrier egy beépített spiclinek. 1944 novemberében, a Szálasi-puccs után, előléptették, és a Vöröskereszt nyomozó osztályát irányította, vizsgálta az alkalmazottak előéletét. Egyszóval a veszett kutya vigyázott a szalonnára.

A Svéd Vöröskereszt dr. Glück Tibor sebészorvos javaslatára a Benczúr utca 4. szám alatti Körönd Szanatóriumot védelme alá helyezte, ahová Szálasi hatalomra jutása után svéd menlevelekkel rendelkező zsidókat fogadtak be. A szanatórium igazgatója dr. Gedeon Béla volt, de mindketten zsidók lévén, visszavonultak, és maguk helyett megfelelő orvosokat kerestek. Dr. Lovassy Stürmer Aurél, aki már 1937 óta ott dolgozott, lett az intézet igazgatója. Alaposan melléfogtak, mert arról nem tudtak, hogy Lovassy a Nyilaskereszt Párt tagja. Ennek ellenére zavartalanul együttműködtek, de Szálasi uralomra jutása után Lovassy rájuk sem fűtött. Dr. Lovassy szisztematikusan zsarolta a zsidókat – kihasználva, hogy sokan nem mint betegek tartózkodtak ott –, hogy ha nem fizetnek, nem hosszabbítja meg menedéküket a szanatóriumban. Egy másik mákvirág dr. Sasits Illés volt, akinek az volt a trükkje, hogy hamis híreket terjesztett nyilas razziairól, mire a zsidók elmene-kültek, de csak akkor engedte azokat vissza a szanatóriumba, ha fizettek.

Harangi sem ült tétlenül, 1944. november 25-én jelentette a szanatóriumot Nagyiványi Zoltánnál, a nyilas párt harmadik kerületi potentátjánál, aki Traum János főpártszolgálatost (a

múltban mázsolómester) delegálta az ügy felgöngyölítésére, és az beosztottjaival razziát tartott. A razzia alatt Glück és Gedeon doktorok megszöktek, közben dr. Farkas és dr. Lovassy Stürmer a nyilas brigantikkkal végigjárták a kórtermeket, és Lovassy nemcsak hogy nem védte a zsidait, de versenyt zsidózt a nyilasokkal. Még a razzia éjszakáján mintegy 40 zsidót elhurcoltak a Bécsi úti „pártszékházba”, védleveleiket átvizsgálták, a foglyokat megverték, és 12-13 zsidót szokásuk szerint belelőttek a Dunába. Másnap, mikor az eset a Svéd Vöröskereszt tudomására jutott, Langlet Waldemar vezető magához vette az „alapító tag” Harangit, aki a bűnös spicli volt, amiről Langlet nem tudott, és felkereste Fiala Ferencet, aki az Összetartás című nyilas szennylap főszerkesztője, majd a Szálasi-puccs után Szálasi sajtófőnöke, valamint a propagandaminisztérium helyettes vezetője volt. Fiala telefonon utasította a körzeti párttitkár Nagyiványit, hogy a zsidókat szállítsák vissza a szanatóriumba, míg ügyük „rendeződik”. A dolgot nem ment simán, mert Nagyiványi miniszterelnökségi utasításra ágált, a mázsolómester pártszolgálatos Traum nem akarta elengedni áldozatait, de végül végrehajtották Fiala utasítását. A közben Dunába lőtt 12-13 zsidóról már nem volt szó, akik gyakorlatilag Harangi Zoltán egyenes áldozatai.

A Svéd Vöröskereszt központjában munkaszolgálatosok rejtőzködtek. Erről csak hárman tudtak, egyikük Harangi Zoltán volt. December 13-án nyilasok hatoltak be az épületbe, egyenesen a rejtékhelyre mentek, és a munkaszolgálatosokat elcipeltek. Két nappal később Kohányi Kálmán ezt közölte dr. Bors Jenővel, a Vöröskereszt titkárával: „Képzeld, kinyomoztam, Harangi kétkulacsos, aki állandóan informálta a nyilasokat az itt folyó eseményekről. Mindenről, ami nálunk történt, arról a nyilasok még aznap tudomást szereztek. Amikor Harangit áthelyezték egy másik épületbe, többé semmi konkrétumot nem tudtak meg a nyilasok.” A szóban forgó munkaszolgálatosok szintén Harangi lelkén száradnak.

Egy további zsidó asszony sorsáért is felelős Harangi. A nő megszarolta, kirabolta, majd feljelentette, ezután a nő Auschwitzba került, ahol elpusztult. A nő férje, Rákosi Pál vallotta ezt 1945 júniusában a rendőrségen. Rákosi találkozott ugyan Harangival, de mivel az egy orosz tiszt kíséretében volt, nem merre felelősségre vonni. Harangi melleleg azt mondta neki, hogy a GPU szolgálatában áll mint detektív. Igaz ugyan, hogy ekkor már GPU régen nem létezett, de ezt sem Haranginak, sem Rákosinak nem kellett tudni. Mindenesetre Harangi már ekkor nyilasok és volksbundisták után futkosott, de maradt annyi ideje, hogy a házkutatások alkalmával azokat kirabolja, valamint birtokába vette egy Izraelbe vándorolt zsidó Darázs utcai lakását.

Vajon mi történt a Körönd Szanatórium egyéb hőseivel? Erre is választ ad Eörsi cikke. 1945

márciusában az MKP hatodik kerületi szervezétéhez panasz futott be Lovassy Stürmer működéséről, többek között zsidók feljelentéséről, és letartóztatást. A Népszavában cikk is jelent meg embertelenségéről, Traum mázsolómestert többszörös gyilkosként említették, Harangiról (egyelőre) hallgatott a fáma, de csak rövid ideig. Lovassyt bíróság elé állították. A vád tanúi zsidók és Harangi volt, aki a Körönd szanatóriumi zsidók feljelentését Lovassyra akarta kenni, de a zsidó védőtanúk száma felülmúlta a vádáit, és a Népbíróság felmentette. Aztán 1947-ben újra letartóztatták, de addig sikeresen manipulált. Felesége tárgyalt a kárvallottakkal, hogy megtéríti kárukat, és kiderült, hogy a védelmi vallomások nem voltak pontosak. Mindezek ellenére ismétlen felmentették.

Harangit 1945 áprilisában letartóztatták. Elég szemtelen volt ahhoz, hogy mint detektív magányomozó iroda nyitására adjon be kérvényt, de Súlyom László főkapitány ezt elutasította, hivatkozva arra, hogy már kilencsen volt elítélve, és a jelenben is eljárás van folyamatban ellene. A letartóztatása alkalmával házkutatást tartottak nála. Rövidesen bíróság elé állították, ahol felroolták a házkutatás alkalmával talált dolgokat, melyek hét teljes oldalt töltöttek be, és nagy részét tulajdonosaik fel is ismerték.

Nem kell fantázia ahhoz, hogy gyanítsuk, hol vannak a fel nem ismert dolgok tulajdonosai. Hét tanú vallott ellene, ezek alapján nyilas besúgónak titulálták, 26 zsidó feljelentésében bűnösnek találták, és öt évre ítélték. Az ítélet után is gyűltellene az adatok és bizonyítékok. Egyik szerint 1944-ben svéd menleveleket árult az üldözötteknek, bizonyára hamisítottakat, és üzletársa nem volt más, mint Jékely Zoltán volt államtitkár. Ha valakinek nem tetszett az áru, és nem vette meg, netán keveset fizetett, vagy az üldözött maga nem tetszett, azt átadták a Gestapónak. Wallenberg eltűnésével kapcsolatban is felmerült a gyanú, hogy tud valamit, sőt, talán része is volt benne. Gyanúsították avval is, hogy Fenessy Ferenc népiügyszet lekenyerezte, emiatt azt menesztették. Az 1945-ben kimondott öt éves ítéletet megsemmisítették, és ügyét újratárgyalták. Megjátszotta az elmeháborodottat, hivatkozva arra, hogy ismétlen volt elmeegógyintézetben, de az általa beadott dokumentumok ezt nem igazolták. 1949-ben 15 tanú vallomása és egyéb dokumentumok alapján tíz év fegyházra és teljes vagyonelkobzásra ítélték. Néhány hónap múlva az ítélet jogerőre emelkedett, de a börtönbüntetést felére csökkentették. Alig három év telt el, és 1952-ben kiszabadult.

Még az év vége előtt betörést követett el. Addig jár a korszó a kútra, míg el nem törik. Tizenkét évet kapott! De a Harangi-féle szerencse ezúttal is megtörtént. Az 1956-os forradalom forogtagában október 30-án kiszabadult. Már másnap a Baross téri felkelők között találjuk, ahol magára vette az egészségügyi ellátás megszervezését, ami főleg abban merült ki, hogy a Nemzetközi Vöröskeresztnél és a Belügyminisztériumban forgolódott a célból, hogy nemzetközi vö-

röskeresztes igazolványát visszaszerezze. November 4-én a szovjetek szétlőtték a Baross téri felkelők központját, akikkel Harangi átment a Péterffy Sándor utcai kórházba, hogy onnan folytassák az ellenállást. Mármint a felkelők, mert Haranginak más forgott a fejében. Ezúttal a forradalmárok elárulása. Felvette a kapcsolatot az államvédelmissekkel, és átadta nekik a Baross utcai ellenállócsoport névsorát, jelentett a kórházban folyó dolgokról, és azt állította (hamisan), hogy ott két ávóst kinyírtak. A forradalmárok okosabbak voltak, mint a svédek és a zsidók, gyanút fogtak, és vita kezdődött, mit tegyenek vele. Voltak, akik ki akarták nyírni helyben, mások elleneztek. Végül is lecsukták, ahol talált egy tanút, aki igazolta, hogy politikai fogoly volt. Harangi ezúttal is élve megúszta.

A forradalom leverése után Harangi „Kecske-méti” fedőnév alatt hivatalosan garázdálkodott. Aljas működésének csak kis részét említem, ami Baross téri forradalmár harcossáival kapcsolatos. Hercegh Benjámin, aki megmentette attól, hogy a forradalmárok megöljék, életfogytiglant kapott. Nickelsburg László parancsnok (hítsorsos), Hámori István és Kovács Lajos kötelek kaptak.

Az „örök vamzer”-nél talánlább nevet ennek a minden rendszernek besúgó közönséges tolvajnak, számos zsidó és nem zsidó család lelketlen, skrupulusmentes tönkretovójának nem is lehetett volna adni. Bevallom, nem is tudtam, a vamzer mit jelent, tehát megérdeklődtem. A vamzer egy olyan rab, aki zárkatársait besúgja, azonfelül áruló, besúgó és beépített téglá. Örömmel befejezném itt a cikket, de sajnos komoly komplikáció van. Ez a senkiházi 2012-ben valaki ajánlatára a Jad Vasemtől posztumusz megkapta a „Nemzetek Jámora” (Righteous of Nations) kitüntetését (aktaszám 5125) mint magyar zsidók megmentője.

Amint fentebb említettem, dr. Lovassy Stürmer Aurél népbírósági ügye utal arra, hogy vannak olyan esetek, mikor a tanúk, mint az ő esetében, megoszlanak, egyik rész ellene, másik rész mellette vall, és ezért felmentették, noha az ítéletnek aszerint kellett volna lenni, hogy mi rosszat követett el, hány üldözöttnek ártott nyilas mivoltában, és nem aszerint, hogy mentett is embereket. Hogy ki volt az a közönséges niemand, aki Harangit ajánlotta a nemes humanista megkülönböztető kitüntetésre, azt nem tudom, de tévedett, lehetséges, hogy neki személyesen segített, de sokaknak nemcsak ártott, de haláluk okozta. Harangi Zoltánt néhány tucat zsidó üldözött besúgásával vádolják, akik közül 12–13-at a Dunába lőttek, a többi megkínózták. Egy üldözött zsidó asszonyt kirabolta, Auschwitzba küldetett meghalni. Svéd menlevelekkel kereskedett, sokakat nyilas vagy Gestapo-kézre adott, közöttük rejtőzködő munkaszolgálatosokat is. A Jad Vasem alapossága ellenére tévedett. Errare humanum est, tévedni szabad, de mindent el kell követni a tévedés korrigálására.

Utószó: Szándékomban van a Harangi Zoltán ügyben a Jad Vasemhez appellálni.

Dr. Kende György

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turis-
táknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM.
Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti
Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantá-
tumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1.
320-4778. www.drviragdental.hu és
www.mini-implantum.hu

**Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikus
mester.** Fogsorok, hidak készítése, javí-
tása soron kívül. Fogszabályozó, fogfe-
héritő. Fogászati háttér biztosított. Szol-
id árak. Mozgáskorlátozottakhoz ház-
hoz megyünk. Hétfélig ügyelet. 1013
Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pá-
lyaudvarhoz közel. 06-30-222-3016,
06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás,
másolás, plakátnyomtatás, könyvnyom-
tatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben
(III. em. 312-es üzlet), a II., és a VI. ke-
rületben. Messinger Miklós, 06-20-934-
9523, www.rcontact.hu

**Itt a tavasz, vár Izrael és a Sar-El
program,** gyere velünk önkéntesnek!
Csoport indul: március 27.–április 10.,
május 15.–június 5., június 5.–9. Továb-
bi információ: Deutsch János, +36-20-
233-8454, e-mail: janos.deutsch76
@freemail.hu, vagy személyesen az Iz-
raeli Kulturális Intézetben minden ked-
den, 16–17 óra között.

Prémium idősgondozást vállalunk
életjáradéki, tartási szerződés fejében Bu-
dapesten és környékén. Elérhetőségek:
+36-20-2128-9137, arany-hid@free-
mail.hu, www.arany-hid.iwk.hu

Keresés. Keresem Grünberger Ilona
(1920), Grünberger Tibor (1923), ifj.
Blau Lipót, Tímár Magdolna (volt isko-
laigazgató), Szecsődi Márton leszáma-
zottait. andrescariente@yahoo.com

Fordítóiroda titkárnőt keres átlagos
fizetéssel, kellemes munkakörnyezetbe.
Jelentkezést az iroda@gyovai.hu e-mail
címmel kérek. Dr. Horváth Katalin.

**Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt,
képeslapokat. Este: 322-8439, 06-20-
522-5690.**

Budapesten vagy Bécsben idős,
egyedülálló személy gondozását, eltár-
tását vállalom. 06-30-468-6102.

**Takarítást, bevásárlást, orvoshoz
kísérést** vállal középkorú nő. Referen-
ciával rendelkezem. Hívjon bizalom-
mal. Edit 06-70-672-0096.

Eladó Solymáron 280 m²-es, repre-
zentatív, 6 szobás, panorámás ház.
Irányár: 84 millió Ft. Dr. Jankovics Ti-
bor ügyvéd, 06-20-941-8633.

**Ügyvédi Ingatlanközvetítő Buda-
pesten keres eladó és kiadó lakásokat,**
házakat, telkeket, üzemhelyiségeket, iro-

dákat. Közvetítési díj: 2,2%. Dr. Jank-
ovics Tibor, 06-20-941-8633.

XII. Márvány u.-ban frissen felújít-
ott, 58 m²-es lakás itt tanuló 1 vagy 2
külföldi egyetemistának bútorozottan
kiadó. Tel.: 06-20-974-4414.

Idősgondozást és házvezetői állást
vállal gyakorlattal 63 éves, ápoló, meg-
bízható nő. 06-30-205-7835.

KÖNYVISMERTETŐ

Zsidó építészet Hegyalján

Különleges könyvet tartok a kezemben: a Benkő Ágnes–Wirth Péter épí-
tész házaspár „Ami megmaradt... Hegyaljai zsidó házak” című értékes mun-
káját a Terc Kiadó gondozásában.

Hegyalja a zsidóság magyarországi betelepedésének, vallásos életének,
gazdasági felemelkedésének történelmi területe. Erre az áldott emlékü
Scheiber Sándor hívta fel a holokauszt túlélő Wirth Péter figyelmét, amikor az
építész az Országos Műemléki Felügyelőség népi építészeti csoportját vezet-
te, és a zsidó temetők ügyében gyakran konzultáltak. A hegyaljai – nem csak
zsidó – temetőkről készült fotó-
album utószavát, ajánlását is
Scheiber professzor írta.

Az apostagi műemléki zsinagó-
ga felújításáért 1988-ban a
Wirth házaspár Európa Nostra-
díjat kapott. A teljes pusztulástól
a 24. órában mentették meg az
értékes templomot. A rendbe ho-
zott épületben a szintén áldott
emlékü Raj Tamás főrabbi tartott
rögtönzött tanítást. Ezután János-
halma, Makó, Mátészalka, Vác
felújított zsinagógái, zsidó kegy-
helyei következtek.

Amikor nyugdíjazták őket,
Wirthék akkor határozták el,
hogy feldolgozzák Hegyalja zsi-
dó építészeti emlékeit, vallási és
polgári építészeti örökségét. A
gazdag tényanyagot, fotókat, térképeket tartalmazó albumban 15 helység
múltját és jelenét járják be a szerzők.

Szerencs, Mád, Tolcsa, Tállya, Sárospatak, Erdőbénye, Bodrogkeresztúr,
Tokaj, Tarcál, Sátoraljaújhely, Abaujszántó, Göncruszka, Gönc, Zsujta, Forró
zsidó építészeti örökségét dolgozták fel nagy-nagy tudással, szorgalommal,
precizitással.

Az ezen a tájon megtelepedett zsidóság a terület adottságának megfelelően
alapvetően borkereskedelemmel, vendéglátással (fogadás, kocsmáros), fuva-
rozással, kézművességgel foglalkozott. A zsidók szerették Hegyalját, a vidék
befogadta a szorgalmas, leleményes, életrevaló populációt. Az 1720. évi nép-
számlálás 0,5 százalékaról a 19. század közepére 11,45 százalékra emelkedett
az arányuk. Ezen belül például Sátoraljaújhely lakosságának 35 százaléka
volt zsidó.

Amikor találkozásunk során rákérdeztem Wirth Péternél, melyik a szívé-
hez, építési szemléletéhez legközelebb álló helység, határozottan Tállyát je-
lölötte meg. Tállya a hegyaljai borvidék második legnagyobb termelőhelye.
Egykori kereskedelmi mezőváros az észak-déli és a kelet-nyugati gazdasági
útvonal metszéspontjában.

Ma is egy tömbben, jó állapotban megtalálhatók azok a polgárházak, üzle-
tek, amelyek a helyi zsidóság, mintegy 600 személy egykori megélhetését je-
lentették. Csak néhányat sorolnék fel közülük: a Paszternák család malma, a
szatócs Grünbergerék háza, a dobozgyártó üzem, amelynek zsidó tulajdono-
sa volt, egy jómódú szőlősgazda, egy kovácsműhely (ritkaságszámba menő
szakma a zsidóknál), a közszeretnek örvendő bábaasszony, Fiedler néni há-
za, Schwarczék szódavízgyártó üze-
me, az Einhorn család sarokháza és üzle-
te, Auerswald borkereskedő háza, Sternék varrodája, a Tollek-patika, a Herz
família emeletes háza, benne az üzlettel, Lichner Gizi néni szatócsboltja, egy
zsidó koporsókészítő asztalos háza és műhelye, Révai Manó gazdag bor-
kereskedő lakása és vendéglője, Zürger Herman szőlőbirtokos emeletes háza,
és a faluvégi zsidó fogadó, amely jelentős építészettörténeti emlék.

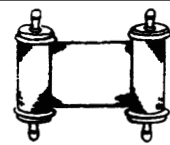
És mindez egy tömbben, jó állapotban – a holokausztban nagyrészt elpusztított zsidóság nélkül.

A napokban kezembe került a Cartographia egyik legújabb Magyarországtérképe, benne rövid leírással a megnézendő műemlékekről. Tállyán ajánlják a 15. századi gótikus katolikus templomot, a 18. században épült barokk evangélikus és református istenházát. Az 1840-ben épült zsinagógát 1970-ben elbontották. Tállya utolsó vállaltan zsidó származású lakóját, a 92 éves korában elhunyt Freyberger Klárát, 1999-ben temették.

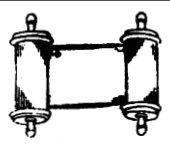
Molát Ferenc

– **1%.** A Veszprémi Zsidó Örök-
ségi Alapítvány köszönetet mond
mindazoknak, akik a 2014. évi sze-
mélyi jövedelemadójuk 1%-át az
alapítvány részére felajánlották. Az
így kapott 20.281 Ft-ot a veszprémi
kulturális örökség védelme alatt álló
zsidó temető gondozására hasz-
náltuk fel, a kuratórium döntése
alapján. Reméljük, hogy a 2015.
évről beadott bevallásokban még
többben fogják 1%-os felajánlásukat
alapítványunk részére megtenni,
amit előre is köszönünk. Adószá-
munk: 18927467-1-19.

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Febr. 19.	Szombat reggel Febr. 20.	Péntek este Febr. 26.	Szombat reggel Febr. 27.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuváros u. 4.	17.00	8.00	17.10	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	17.00	8.00	17.10	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	17.00	9.00	17.00	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.30	9.30	17.30	9.30
Debrecen (Pásti u. 4.)	17.00	8.00	17.10	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.45	8.00	16.50	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
N A P T Á R				
Február 19. péntek	Ádár 1/10	Gyertyagyújtás: 4.54		
Február 20. szombat	Ádár 1/11	Szombat kimenetele: 6.00		
Február 26. péntek	Ádár 1/17	Gyertyagyújtás: 5.04		
Február 27. szombat	Ádár 1/18	Szombat kimenetele: 6.10		

Bölcsesség – az egyik oldalon

Laptársunk hosszú idő óta úgy-
mond körkérdések formájában inter-
júval meg többé-kevésbé ismert sze-
mélyeket aktuális kérdésekről. (Ked-
detben „valamennyi rabbi” is szere-
pelt a megkérdezendők között.)

Ezúttal országos főrabink az in-
terjúalany. A felvetés: „A zsidók a
19–20. században Európa sok orszá-
gának gazdasági, politikai, kulturális
életében olyan meghatározó szerep-
hez jutottak, hogy a befogadó társa-

dalmak erre a zsidó világössze-
esküvés elméletével reagáltak (...)”

Nem értem a kérdést – válaszolja
Fröhlich Róbert. Nem a „zsidók” ju-
tottak ilyen-olyan szerephez, mint
ahogy más területen sem a kereszté-
nyek voltak a fejlődés motorjai, ha-
nem tehetséges emberek, akiknél
nem a vallás, hanem a kvalitás volt a
meghatározó (...).

(K)

MEGHÍVÓ

Az Újpest-Rákospalota templomkörzet és az Újpesti Szeretetotthon
meghív minden kedves érdeklődőt

A törvény szerinti élet, a törvény kijátszásának világi és vallási kérdései
című előadás-sorozatra

Előadók:

dr. Földesi Tamás ny. egy. tanár,

valamint Szerdócz J. Ervin körzeti rabbi

Az előadások csütörtökönként 15 órakor kezdődnek a szeretetotthon
földszinti társalgójában.

Cím: 1042 Budapest, Liszt Ferenc u. 7.

Érdeklődni Braun Katalin irodavezetőnél lehet:

06-30-661-4163

06-1-369-0827

Jelentkezés hittanoktatásra

Tisztelt Szülő!

2016 szeptembere jelentős esemény lesz az Ön családjának is. Gyermeke
szeptember 1-jén kezdi meg általános iskolai életét. Ez minden érintettnek
sok-sok érdekességet, izgalmat jelent.

A törvényi szabályozás értelmében immár negyedik tanéve van lehetőség
az általános iskolákban a Hit- és erkölcsan oktatására, amely heti egy órában
folyik.

Mi a szülő teendője, ha gyermekét a zsidó hitélet alapvető kérdéseibe kí-
vánja bevezetni?

Az áprilisi iskolai beiratkozáskor jeleznie kell, hogy gyermekét zsidó hitok-
tatásban kívánja részesíttetni. Az iskola a gyerek beiratkozását a Mazsihisz
Oktatási Osztályára megküldi, s mi a tanítás első napjaitól biztosítjuk a szak-
képzett oktatást. Természetesen ez azt jelenti, hogy a foglalkozásokat az isko-
lában tartják meg. Tapasztalataink azt igazolják, hogy valamennyi iskola part-
nerként segíti munkánkat. A hitoktatók az életkori sajátosságokat figyelembe
véve, változatos módszerekkel tanítják a gyermekeket.

Amennyiben bármiféle kérdése van, arra készséggel adjuk meg a vá-
laszt. E-mail címünk: oktatas@mazsihisz.hu

Csillag Ferenc,

a Mazsihisz Oktatási Osztályának vezetője

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizetői a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(40)-56-56-56-os

kékszámon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felélés vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

„Minden zsidó férfi hordja azt a kis izét?”

Izgalmas pillanatképek iskolákból

A Haver Alapítvány már több mint tizenkét éve tart iskolákban interaktív foglalkozásokat, amelyeken a zsidósággal próbálja megismertetni a diákokat. A Haver önkéntesei tisztában vannak azzal, hogy a világot nem tudják megváltani másfél óra alatt, de a lényeg nem is ez, hanem a párbeszéd kialakítása.

kéntese, *Büchler Tamás*. A foglalkozásokon ezért megpróbálnak minél több kérdésre felelni, még az olyanokra is, mint: „Miért van vörös haja a Family Guy-ban szereplő zsidó figurának?” A szélsőséges, kötekedő kérdésekre is igyekeznek válaszolni, de azt nem engedik, hogy erről szóljon az egész másfél óra, ezért egy idő után

„Jelentkezzen az, aki szerint a képen egy zsidó látható” – jön az instrukció, mire páran bizonytalanul felteszik a kezüket. „Hát ilyen zsidót még nem láttam” – mondja az egyik fiú egy teljesen átlagos, szőke, kék szemű férfi fotójára. Folyik a találgatás, talán a nagy orr, a szakáll, a sötét vagy a világos bőrszín, esetleg a kalap lehet az irányadó, de biztosra senki sem tudja megmondani, hogy egy zsidó ember képe van-e nála. A megoldáson aztán mindenki elcsodálkozik: az összes képen zsidók vannak, akiket Jeruzsálemben fotóztak le.

„Ennek a feladatnak az az egyik célja, hogy a zsidó szót kényelmessé tegyük a diákok számára, ezért is mondjuk ki minél többször. Sokaknak ugyanis csak egy sértő jelzőt takar az, hogy zsidó” – magyarázza Büchler Tamás. A játék másik célja pedig, hogy megmutassa, mennyire sokféleképpen lehetnek a zsidók.

De vallás-e a zsidóság? Vagy esetleg nép, hagyomány, sorsközösség? Talán egyéni döntés kérdése? Ezekre a kérdésekre keresik a választ a következő feladat során, a foglalkozás résztvevőinek posztereken elhelyezett információk segítségével kellene eldönteniük a kérdést, és miután kiválasztották a szerintük helyes meghatározást, erről meg kellene győzniük a többieket is.

„Mi az a macesszombóc?” – súgja oda az egyik fiú a másiknak olvasás közben. A hagyomány, a kultúra és a személyes érzés lesz a két legnépszerűbb megoldás, de végül is egyetértés születik arról, hogy mindegyikben van valami igazság.

A Magyarországon élő zsidók számát firtató kérdésre sem érkezik egyértelmű válasz, az ötezertől az egymillióig szinte minden szám belefér a tippelésbe. A tanulók által feltett kérdések legalább ennyire változatosak, a már említett vörös hajú zsidókról szólón kívül a „Minden zsidó férfi hordja azt a kis izét?”, „Minden zsidó ismeri a zsidóság történetét?”, illetve „Mit szólnak Izraelben, ha egy zsidó elköltözik onnan?” hangzik el.

A foglalkozás után a Haver önkéntesei arról mesélnek, hogy vannak csoportok, ahol egy-egy olyan gyerek is felbukkan, aki otthonról kimondottan antiszemita nézeteket hoz, és már komoly előítéletekkel rendelkezik. Akadt például olyan diák, aki arra a kérdésre, hogy mi jut eszébe a zsidóságról, rögtön bedobta, hogy „betegség”. „Az jó, ha van egy kicsit szélsőségesebb nézetű tanuló az osztályban, vele ugyanis könnyebben lehet párbeszédet kialakítani” – mondja Elek Luca, bár a megjózsásuk ennyi idő alatt lehetetlen.

A tanárokkal viszont sokszor még nehezebb. Legutóbb az egyik pedagógus azzal trollkodta szét a Haver foglalkozását, hogy folyamatosan a zsidók gazdasági hatalmát és más népszerű összeesküvés-elmélet megcáfolását kérte számon az önkénteseken. Persze azért sikertörténetek is akadnak szép számmal. Egy lány például az egyik foglalkozás alatt jött rá arra, hogy ő tulajdonképpen zsidó, és a nagymamája nem azért gyűjt pénzek esténként gyertyákat, mert így szeretne világitani.

A Haver Alapítvány önkéntesei mindenképpen hasznosnak látják a tevékenységüket, sok pozitív visszajelzést kapnak tanároktól és diákoktól egyaránt, ezek egy része a Haver honlapján is olvasható, ahol egyébként még temérdek információ található a zsidóságról. Havonta 5-6 foglalkozást tartanak, és erre nagyjából 15-20 önkéntesük van, de mivel többre lenne szükség, ezért folyamatosan várják az újabbak jelentkezését. „Ez működik – mondja Büchler Tamás –, ha valaki többet akar tenni annál, mint hogy az öklét rázza a Facebookon, annak ez egy remek lehetőség.”

Kibic

Kertész Gézára emlékezik a La Gazzetta dello Sport

„A labdarúgás Schindlere, aki hősként halt meg” címmel emlékezett meg Kertész Gézaról, számos olasz futballcsapat egykori edzőjéről a *La Gazzetta dello Sport*.

A magyar trénerről a január 27-i Nemzetközi Holokauszt Emléknapi alkalmából közölt cikket az olasz napilap.

Az egyszeres válogatott Kertész 1920 és 1923 között a Ferencváros játékosa volt, majd 1927-től dolgozott edzőként Olaszországban. Többek között 1935–1936-ban a szicíliai Catania, 1939–1940-ben a Lazio, majd 1942–1943 között az AS Roma felkészülését irányította. Ezt követően visszatért Magyarországra, és aktív részt vállalt a budapesti ellenállásban, valamint a zsidók mentésében. A nyilasok 1945. február 6-án végezték ki barátjával, Tóth Potya Istvánnal együtt, aki 1931–1932-ben az Internazionale edzője volt.

A *La Gazzetta dello Sport* visszaemlékezésében beszámol arról, hogy Kertész Gézaról utcát neveztek el Cataniában. A magyar edző vezette be az olasz labdarúgásba a „ritiro” gyakorlatát, vagyis hogy a csapat a meccsek előtt elvonul a nyilvánosság elől.

A cikk szerint Kertész Géza fia, Giovanni a liguriai Savona városában élt, és ott halt meg 2012-ben, 81 évesen. Lányai, Sandra és Nadia őrzik a magyar nagypapa emlékét.

A milánói Giuseppe Meazza Stadionban négy éve, 2012. január 27-én helyezték el emléktáblát hasonló alkalomból Weisz Árpád emlékére. A Bologna és az Internazionale legendás edzője, akire Olaszországban a mai napig emlékeznek, 1944-ben családjával az auschwitzi koncentrációs táborban halt meg.

MTI, Mazsihisz

Ez a „kis izé”

A fővárostól 30 kilométerre található ócsai Bolyai János Gimnáziumban minden évben tartanak tolerancianapot, hogy a diákok megismerkedhessenek olyan kisebbségi csoportokkal, amelyekkel eddig nem igazán találkozhattak. A legutóbbi tolerancianapra meghívott szervezetek között ott volt például a roma és nem roma fiatalok közötti párbeszédet kezdeményező Uccu Alapítvány, a világtalanok helyzetét bemutató Láthatatlan kiállítás, a melegekkel kapcsolatos tévhiteket eloszlatni próbáló Labrisz és Szimpozion egyesületek, a hajléktalanok nehézségeivel foglalkozó Menhely Alapítvány és a zsidóságról párbeszédet kezdeményező Haver Alapítvány.

Az iskolában előzetesen felméri, milyen témák után érdeklődnek inkább a diákok, korábban már előfordult ugyanis, hogy egy szervezet foglalkozására senki sem látogatott el. A Havert azonban már többször hívták Ócsára, a tolerancianapot szervező tanárok személyes kedvencüként emlegetik az alapítvány speciális óráit. „En is a Haverra mennék, de a saját osztályomat kell vinnem” – mondja egyikük az iskola könyvtárában kialakított koordinációs központban. A tanulók két foglalkozáson vesznek részt, az elsőre a saját osztályukkal, a második, szabadon választott foglalkozásra pedig egyénileg mehetnek. A Haver 90 perces foglalkozásaira már többen feliratkoztak, az elsőre egy 11-es osztály, a másodikra pedig egy vegyes csoport jön majd, az alapítvány önkéntesei tehát nem érkeztek hiába.

„Nem lehet másfél óra alatt megváltani a világot” – mondja *Elek Luca*, aki három éve a Haver Alapítvány önkéntese. A foglalkozás célja persze nem is a világmegváltás, inkább a párbeszéd kialakítása a lényeg, ezért nem is a formális tudás átadásán van a hangsúly. „Írjátok le egy papírra az első három szót, ami eszetekbe jut arról, hogy zsidó” – érkezik a feladat. Aki szeretné, az el is mondhatja, hogy mit írt. A chanukkát többen is említik, bár nem igazán tudják, mi az valójában. „Az a jellemző, hogy nem tudnak semmit a zsidóságról” – osztja meg tapasztalatait a Haver egy másik ön-

kénytelenek elengedni a fülkül mellett a szándékos provokációt. Erre azonban csak ritkán kerül sor.

A diákokat már a foglalkozás elején aktivizálják: egy képzeletbeli vonalon kell elhelyezkedniük attól függően, hogy az elhangzott állításokkal mennyire értenek vagy nem értenek egyet, így azok is véleményt nyilváníthatnak egy-egy kérdésről, akik amúgy valószínűleg sosem szólalnának meg. Míg az, „aki karácsonyt tart, keresztény” felvetésre szinte mindenki közre áll, addig az „aki Magyarországon születik, az magyar” állításnál már jobban megoszlanak a vélemények.

„Egy kínai például nem lesz magyar attól még, hogy itt született” – magyarázza döntését az egyik srác azok közül, akik „a nem érteket egyet” oldalra tömörültek. A másik oldalon álló kínai lány pedig egy „Ne nézzetek rám!” kiáltással próbálja gyorsan elterelni magáról a figyelmet, pedig ő még kimondottan az aktívabbak közé tartozik.

„Az az általános, hogy egy osztályból csak néhányan szólalnak meg, velük érdemes párbeszédet folytatni, és aztán lehet, hogy többen is kedvet kapnak az aktív részvételhez” – válaszolja a foglalkozásokon tapasztaltakat *Dés Júlia*, a Haver Alapítvány ügyvezető igazgatója. Ez az átlagos trend, néha azonban előfordulnak szélsőséges esetek is, egy debreceni középiskolában például kimondottan passzívítással fejezték ki a diákok az ellenszenvüket. „Folyamatosan ki-be járkáltak, egyáltalán nem akartak együttműködni velünk” – meséli Dés Júlia, aki szerint ilyenkor már nem tudnak mit tenni. „Egy foglalkozás sikere nem attól függ, hogy hol, milyen iskolában tartjuk – mondja Büchler Tamás, – egy vidéki középiskolában sokszor sokkal könnyebben lehet párbeszédet folytatni, mint mondjuk egy budai elitgimnáziumban, ahol a diákokat arra tanították, hogy bizonyos témákról nem illik beszélni.”

Ilyen téma a zsidóság is, pontosabban az, hogy kik is a zsidók valójában. A Haver foglalkozásain pedig ez elkerülhetetlen. Minden diák kap is egy fotót, amelyen más-más, teljesen eltérő külsejű ember arca szerepel.

Étterem a zsidónegyedben...

Fotó: gzs

Herzl Tivadar örököi hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-ua.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

